

LUCEAFĂRUL

CULTURAL-SOCIAL

**REVISTĂ PENTRU PROPĂȘIRE CULTURALĂ
ȘI ARMONIE SOCIALĂ**

Director: IOAN N. CIOLAN

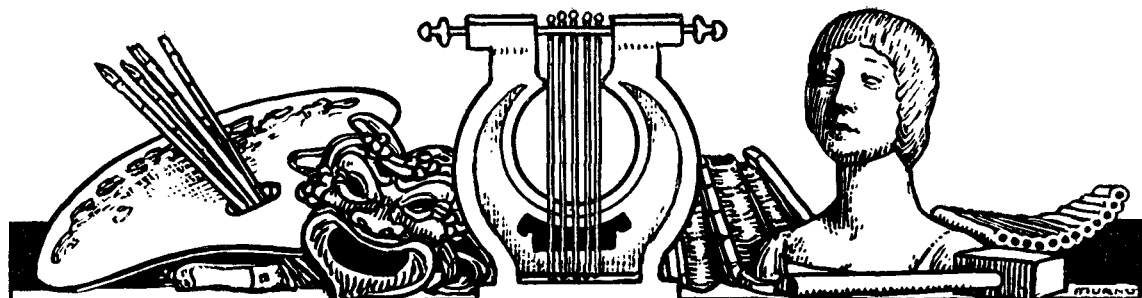
Redactor: PETRU OLARIU

**APARE LUNAR SUB AUSPICILE ASOCIAȚIEI
INVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL SIBIU**

Anul IV • Martie 1937 • No. 3

SIBIU, LA 15 MARTIE 1937

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIU, STRADA GH. LAZĂR No. 21

LITERATURA ȘI ARTA

Păpuși de porcelan^{*)}

*Din caoliul moale al vechilor ispite,
A plămădit păpuși de porcelan
Și 'n flacăra dorințelor, Satan
A dat la toate chip de Afrodite.*

*Cândva, odată, la templul lui am poposit
Jertfindu-mi dragostea pe-al patimilor altar,
Păpușile din subterana neagră de granit
M'au măsurat c-un zâmbet rece și bizar.*

*S'au spart de mult păpușile de porcelan,
Și'n maldărul de cioburi am găsit,
Cenușa visurilor ce am risipit
Pe altarul funerar al marelui Satan.*

Ion Stănescu-Mox.

*) Din volumul: „In liniștea aducerii aminte“. (Sub tipar).

Luminișuri

Abia a înflorit un smoc de raze 'n colțul ferestrei — ca o solie din alte primăveri și simți cum îți bate 'n poarta gândului, cu deget nerăbdător, dorul de lumină, soare, bucurie!

Sburdălnicia gândului n'o poți învinge — ca jocul fluturilor în raza de lumini parfumate, ca sborul funișurilor, amețiți de-o părere de vânt.

Singur gândul, călător neobosit, sprintar, se încumetă să spulbere praful de pe slovele anilor trecuți — și îmbătat de cântecul amintirilor, să se avânte în lumea bucuriilor trăite odată, — ca, apoi, să coboare cu aripi grele de scumpe aduceri aminte și să apună 'n prag de seară, ca un copil obosit, de prea multă joacă.

Par'că văd, aievea, întins la picioarele mele, dincolo de perdeaua de plop cu frunza tremurândă 'n vânt, din ograda părintelui, ograda ce aduce a vechiu conac boieresc, satul cu casele albe și mărunte, ascunse ca niște jucării, sub povara căciulilor de stof.

Pete albe cu sclipiri sfioase 'n ochiul lor de geam, după care se ascunde uneori mizeria, cu tot convoiul ei de griji și spaimă, alteori toată lumina bucuriei; uneori chipuri de ceară, mâini întinse, glasuri disperate; alteori copii cu obraji de măr părguit, cu ochi de cărbune, citind despre Ștefan sau Mihai.

La vetrele humuite, cu clipit somnoros de jărat, mai stăruiesc bunicii, cu glas molcom de basm ce te fură.

Peste îngrămădirea de case, câteva cum-pene taie limpezimea cerului, cu unghiurile lor, negre.

De pe colina din dreapta, din mijlocul cimitirului cu cruci de lemn învechite, aruncă ultimile luciri în bătaia soarelui, turnul bisericii cu acoperiș de tablă.

Deasupra caselor, biserica îngrijită apare măreață, blândă, protectoare. Câțiva tei îi străjuiesc intrarea.

Ii văd interiorul primitor și plăcut și simt mirosul de tămâie, praf și sfârâit de lumânare.

În dreapta e strana cântăreților. În stânga e alta. Aici îmi plăcea să stau, aproape ascunsă, de înălțimea ei — și să cânt priceasna în zile de sărbătoare. Imi împreunam mâinile încleștate, gândul meu se ridica spre înălțimile cerului și mă desprindeam de tot ce era omenesc.

Nu mai vedeam jocul crengilor de tei, în aburul luminii însorite dela fereastră, n'auzeam cascadele de triluri ce răzbăteau până'n biserică, nici glasul părintelui, molcom, cu ritm catifelat și totuși c'o nuanță adâncă și gravă de profeție; nu mai priveam icoanele cu ochi blânzi și frunte senină, nici copilașii cu o umbră de gravitate coborită 'n lumina ochilor, nici oamenii cu priviri împânzite de griji, ce se luminau ca prin minune, în fața altarului.

Toate 'ndelaolaltă se topeau în sufletul meu... Și din îmbinarea lor, naștea crinul rugăciunii curate. De-abia simțită, o umbră de lacrimi îmi zimțuia privirea.

După slujbă, coboram cu pas sglobiu, cu suflet luminos de nădejdi, ușoară ca un fulg.

Cu același pas sprinten, urcam în fiecare dimineață dealul în mijlocul căruia străjuiește școala. Aci, veneam însetată par'că, de senin.

Și în mijlocul micuților, prindeam puteri uriașe — și nici nu-mi dădeam seama, cum se topeau și dispăreau necazurile, ca umbrele rele, la răsăritul soarelui.

Școala e destul de frumoasă, cu grădina mare împrejur. Când vii de departe, pe drumul ca o panglică albă, zărești întâiu, ocrotind tot satul ca un duh bun, sbătându-și faldurile de pe 'nălțimea lui — drapelul străjeresc.

În toate satele noastre a înflorit această sfântă și întreită afirmare a românismului. Pare în măreața lui desvăluire de culori, simbolul desrobirii noastre, din noianul suferințelor milenare. Pare o însemnare pe răbojul vremii, a visurilor noastre împlinite. El umbrește azi glia care mai ieri a fost răsturnată de pluguri iobage, într'un veac de efemeră strălucire a asupritorilor noștri

și întărește în sufletul tinerei generații conștiința de Român. Micii străjeri sunt crescuți sub ocrotirea acestui semn al învierii noastre; sufletul lor tânăr se ridică odată cu el spre înălțimile de cristal și înfiorați se roagă pentru Marele Stăpân și pentru scump răsplătită glie; dar sunt și oameni în viața cărora războiul și-a tăiat dăra lui de foc.

Pentru aceștia drapelul străjeresc este aducerea aminte că Dumnezeu a răsplătit pe drept vitejia și suferințele lor. Și, din când în când vezi și câte un moșneag, cu toată neaua iernii în pletele albe, cu toată bunătatea pământului în priviri — cum se

oprește și se descopere în fața lui ca în fața praporelui biruinții.

În copilăria lui nu pomenise despre așa minune. Doar erau aruncați în temnițele mucedu, cei ce 'ndrăneau să 'nfigă în pălărie, un strop de tricolor românesc.

Și astăzi fâlfâie liber, în țară liberă!

Moșul clătină din cap — a greu gând — și-și înăbușă cu măneca aspră o lacrimă.

Apoi pleacă încet, cu pas legănat în răstimpuri, izbind dârz pământul — se desprinde de pe cărarea ce cotește pe lângă crucea mare de lemn, ce se zice „Strajă” și se afundă în inima satului.

M. Soanea, inv.

Un crâmpeiu din viață

Un timp posomorât, cu picuri de ploae, făcea ca așteptarea să-mi fie mai plină de gânduri, presimțiri și totodată de curiozitatea incolțită în suflet încă de când orizonturi noi mi se deschideau în fața ochilor.

Idealuri uneori fantastice, năzuinți pline de speranțe, măreau dorul de ducă, în lumea apostolatului, necunoscutului, călăuzit doar de voia sorții...

Iată ziua așteptată: Razele soarelui privind înapoi, o mireasmă de toamnă și un surâs promițător, au fost ansamblul sufletului, când iată în pragul porții apare mâna cu vestea, că a sosit momentul emoționant și mult așteptat.

Timid, citesc pentru prima dată astfel de rânduri și în fața mea ca într'un film de cinematograf, se perindă scene, planuri, oameni, lume necunoscută și mai interesant satul visurilor mele... așezat la poalele muntelui, pe marginea râului cu apă cristalină, în care se oglindesc razele binefăcătoare ale soarelui, ascultând murmurul încântător și văzduhul presărat cu pete de nori mișcați de vânt...

Deopotrivă începe să mă stăpânească dorul de ducă, ca și regretul, dorul de cei din mijlocul cărora plec, ... ulița cu amintirile frumoase din viața hoinară a copilăriei, fra-

sinul din fața casei, cu a cărui înălțime îmi încercam puterile mele aruncând cu piatra peste vârful lui, lovind o sârmă electrică s'au pocnind acoperișul vreunei case din apropiere...

Sunt pe drum... Trenul fuge, par'că intenționat, mai iute decât credeam eu, simțindu-mă răpit și dus departe, spre alte meleaguri...

Meditez, fac planuri, nu mă interesează aproape nimic ce se petrece în jur, doar unde trebuie să mă opresc și în care parte să apuc...

Nerăbdarea mă face să întreb un moșneag încovoiat de anii bătrâneții proptit pe un baston noduros, care par'că părea tot așa de gânditor ca și mine... Unde-i comuna... moșule? După o mică așteptare, cu o voce slabă răspunde!... Nu știu domnișorule, eu nu *mis ghe pe acolo!* Mă resemnez, îmi adun speranțele, caut să mă stăpânesc...

Cu tot răspunsul neașteptat, după încă câțiva Km. de drum, în vagonul cu miros de tutun, haine și cărbune, se urcă greoi o pereche de oameni cari deasemenea par coborâți în a doua jumătate a vieții și cari după fețele lor par tare șugubeți... Cu o oarecare neîncredere repet vechia întrebare... Doamne bate-o da departe mai este! În fine

după toate frământările, iată-mă ajuns și la halta de unde mi se deschidea adevăratul drum spre locul fermecat... Merg pe cărarea încărcată cu noroi, trăgând după mine nedespărțitul tovarăș de bagaj.

Zăresc în zare un sătuleț. Era tocmai în ziua duminicii. Credincioșii păseau cu smerenie spre casa Domnului. Imi iau tovarăș și calăuză un vlăjgan cu care mă îndrept spre muntele care se ridică semeț departe. Mergem... și din când în când simțind greul drumului cu urcuș și coborâș întreb, tovarășul de drum. Mai este! Voios cu țigara între buze îmi răspunde „Baș acolo unde se vede vârful acela cu pădure"! Urcăm, coborâm, trecem peste vârfuri și după multă oboseală, ne trezim deasupra unei văi adânci și din loc în loc se zărea câte o colibă sărăcăcioasă, prin acoperișul cărora încerca să iese afară fumul. Intrăm la primul gospodar.

Broscoii se uitau la mine ca la necuratul! Incerc a-i îmblânzii cu vorbe bune, însă nădrăgarul nu putea fi simpatizat de cei cari până atunci asemenea musafiri n'au mai văzut. Și mă gândesc:

Câtă deosebire Doamne, între vis și realitate! Acesta-i satul visurilor mele, satul dela poalele muntelui, la marginea izvorului de munte, plin de viață și voie bună? Nu

mă dau invins. Pornesc mai departe la dascălul satului. Il găsec... Un moșneag cu barbă neîngrijită, părul sburlit, cisme mari, părea un sălbatec. Intrăm în vorbă! Când a aflat misterul, bătrânul, s'o întunecat, s'o încruntat și musafirul nepoftit a ajuns o povară. Să mergem la birăul îmi zise!... Să mergem!... Birăul, om ocoș, îmi cere drepturile. Le slovenește, dă din cap... Ce mă fac că ăștia nu vreau să știe cine sunt, mă gândeam eu. În sfârșit totuși ajung să cunosc și școala. O casă din bărne, prin care sufla vântul toamnei, câteva scaune lungi, o masă și două scânduri, drept tablă. Câtă dezamăgire!! Aștept puii satului să vină la școală. Dar în zadar, că vestea sosirii nădrăgarului a ajuns pe la toți și groaza i-a țintuit locului. După câteva vizite, pe care le-am făcut pe la casele lor, cu vorbe bune, în sfârșit am ajuns să adun vreo treizeci de stârpituri cari de cari mai speriați ca nu cumva cel din fața lor să nu să repeadă la ei să-i mânânce. Cu glume, jocuri ne-am împrietenit și după câteva săptămâni am început să învățăm buchias, apoi cine suntem, cântecul, iar mogândețele din ce în ce deveneau mai domestice. Și așa a început firul carierii mele.

N. H., inv.
Ocna-Sibiului.

Pe înserat

*Umbre triste călătoare,
Peste dealuri se aștern,
Vântul lin cu-a lui răcoare,
Ne șoptește-un basm etern.*

*Peste culmea aurită
De pe dealul plin de crini
Cântă vesel, fericită,
O fetiță din vecini.*

*Ea privește mândrul soare,
Cum s'ascunde dup' un nor
Și în suflet îi apare
Un suspin și-un tainic dor.*

*Lasă cântecul pe ducă
Drăgălașa copiliță
Și de gânduri ea s'apucă
Impletindu-le 'n suviță*

*Liniștită seara vine...
Și-o surprinde 'ngândurată,
Târziu de tot ea-și revine
Și oftează — adânc odată.*

*Nimeni nu îi știe dorul,
Și ce chin o stăpânește,
Poate soarele și norul
Ce din zare-o iscodește.*

*Ioan V. Stoica,
elev cl. VII. n.*

Învățământ-Educație

Confesiunile J. J. Rousseau

(Urmare)

De acum sunt sigur de mine. După cele spuse până aci, nimic nu mă mai poate opri. Puteți judeca deci cât am suferit din cauza caracterului meu bizar. În fața celei pe care o iubiam, nu mai vedeam, nu mai auziam și tremurând din tot corpul, nu mai aveam putere să fac declarații sau să cer în cea mai intimă familiaritate, o favoare cât de mică, care altora nu le scăpa. Acest lucru nu mi s'a întâmplat decât o singură dată în copilărie, cu o fată de vârsta mea, deși și atunci a fost ea, care a făcut cea dintâiu, propunerile. Analizând astfel primele trășături ale ființei mele sensibile, găsesc elemente cari părând incompatibile, nu s'au unit ca să aibă efect puternic și găsesc altele cari deși aceleași în aparență, au format în diferite împrejurări așa deosebite combinații, că nu ți-ai putea inchipui că între ele să fi fost vreo legătură. Cine ar crede bunăoară, că cea mai mare putere a sufletului meu, își avea acelaș izvor, de unde sensualitatea și plăcerea curgeau în vinele mele? Fără să părăsesc subiectul de care vorbesc, vă voi da o impresie cu totul diferită. Imi învățam într'o zi, singur, lecția într'o cameră vecină cu bucătăria. Servitoarea pusese peptenii D-rei Lamercier să se svanteze pe o tăbliță de fier, în bucătărie. Când a venit să-i ia, a găsit unul căruia jumătate din dinți îi lipsiau. Pe cine să bănuiască de această pagubă? Nimeni nu intrase în cameră afară de mine. Mă întreabă, tăgăduesc de-a fi atins pieptenul.

El și D-ra Lamercier vin, mă roagă, mă amenință, eu tăgăduesc cu încăpăținare, dar convingerea era prea tare și cu toate protestările mele, deși era pentru prima oară când vedeau atâta îndrăsnială în a tăgădui, supărarea le-a fost mare, lucrul a fost luat în serios precum și merita de altfel.

Răutatea, minciuna, încăpăținarea meritau pedeapsă, dar pentru un moment pedeapsa nu-mi veni dela D-ra Lamercier.

Fu chemat, cu scrisoare, unchiul Bernard. Sărmanul văru-meu fu și el acuzat de altă faptă nu mai puțin gravă.

Trebuia să fim pedepsiți la fel. Fu grozav. Au greșit însă crezând, că prin rău, îmi vor îndrepta pornirile rele. Astfel mă lăsară în pace mult timp. Nu putură să-mi scoată mărturisirea ce doreau. Reluată chestiunea în repetate rânduri, am fost neclintit. Aș fi suferit moartea, dar eram hotărit.

A trebuit deci să cedeze forța în fața încăpăținării drăcești a unui copil, căci așa numiau îndărătnicia mea. În sfârșit, am ieșit din această încurcătură sdrobit dar triumfător.

Sunt acum aproape cincizeci de ani de atunci și nu-mi mai e frică că voi fi pedepsit pentru acea faptă. Ei bine, declar în fața lui Dumnezeu, că am fost nevinovat. Nu rupsesem, nu atinsesem pieptenul, nici nu mă apropiasem măcar de tăblița unde au fost puși, ba nici nu m'am gândit la ei. Să nu mă întrebați cum s'a întâmplat acea pagubă? Nu pot spune, nu pot pricepe.

Ceiace știu e, că am fost nevinovat. Inchipuiți-vă un caracter timid, blajin în viața de toate zilele, dar sensibil, mândru, neînduplecat în pasiuni; un copil condus totdeauna de înțelegere, tratat totdeauna cu bunătate, dreptate, care n'avea idee de asuprire și care pentru prima oară este pus la o încercare atât de grea tocmai dela persoanele care le iubea și le respecta mai mult. Ce răsturnare de idei!

Ce dezordine în sentimente! Ce turburare grozavă în inima, în capul, în întreg spiritul, în toată ființa mea inteligentă și morală! Zic să vă inchipuiți toate acestea dacă este posibil, căci eu nu mă simt capabil să descurc, ce se petrecea atunci cu mine.

Nu aveam destulă judecată să pricep cât de condamnabile erau aparențele acestei bănueli, nici să mă pun în situația celor ce mă credeau vinovat. Tot ce simțiam era ispășirea grozavă a unei crime, ce nu o făcusem. Durerea fizică cât de vie, o simțiam puțin, simțiam însă grozav mânia revolta, disperarea. Vărul meu într'o situație aproape ca și a mea, pentru o greșală socotită ca premeditată și pedepsit se mânia și se revolta împreună cu mine. Amândoi în acelaș pat, ne îmbrățișam, ne înăbușeam de plâns și când inimile ni-se ușurau puțin, ne ridicam în sus și începeam să strigăm amândoi din toate puterile de nenumărate ori: „Carnifex! carnifex! carnifex!...

Acum scriind, simt cum mi se iuțește pulsul, gândind la acele momente pe cari nu le pot uita, chiar de ași trăi o mie de ani. Acest prim sentiment de violență și nedreptate a rămas adânc săpat în sufletul meu, încât toate ideile, legate de el, îmi redau prima emoție. El a devenit atât de puternic, că sufletul mi se umple de revoltă și azi, ori de câte ori văd sau aud, de săvârșirea vreunei nedreptăți, ca și când, ea ar cădea asupra mea. Când citesc despre cruzimile unor tirani, ași pleca voios să-i junghiu pe toți acești mizerabili, măcar de-ași ști că și eu mor de o sută de ori.

De multeori, am alergat cu ciomagul sau cu pietre după un cocoș, vacă, câine sau

alt animal, pe care l-am văzut chinuind pe altul slab, numai fiindcă el se simția mai tare. Această pornire poate să-mi fie naturală și o cred, dar amintirea primei nedreptăți ce-am suferit, a fost prea puternică, prea mult timp vie în sufletul meu ca să nu mi-o întărească și mai mult.

Până atunci a fost seninătatea copilăriei mele. Din acel moment n'am mai avut fericire adevărată și simt azi, că amintirile plăcute, ale copilăriei se opresc aci. Am mai stat la Bossey, câteva luni. Eram ca primii oameni în raiu, fără însă a ne mai bucura de el. În aparență situația era aceeași dar în fond cu totul altfel.

Dragostea, respectul, încrederea, apropierea sufletească nu mai legau pe elevi de conducătorii lor. Nu-i mai priviam ca pe zeii cari ne citiau în suflet. Ne rușinam mai puțin de-a face rău. Nu ne mai era teamă de a fi acuzați. Am început să ne ascundem, să mințim, să ne încăpăținăm. Toate viciile vârstei ne conrupeau nevinovăția și ne făceau urâte jocurile. Natura însăși și-a pierdut atracțiunea și frumusețea de care ne bucurasem până atunci. Ne părea tristă și pustie viața acum la țară și toate frumusețile par'că se ascuseseră într'o negură. Am încetat a ne mai cultiva grădina, iarba, florile. Nu ne mai duceam să scărmanăm pământul, să strigăm fericiți că am găsit sămânța incolțită. Ne-am desgustat de această viață, ceilalți s'au desgustat de noi.

Unchiul ne-a luat și ne-am despărțit de dl și d-ra Lamercier, sătului unii de alții și fără părere de rău.

Au trecut aproape treizeci de ani dela plecarea din Bossey, fără să-mi pară rău de timpul petrecut acolo și fără să mă mai lege amintiri duioase. Pe măsură ce merg spre bătrânețe, simt că aceste amintiri încep să renască, să-mi treziască sentimente duioase, ce cresc din zi în zi ca și cum, văzând că anii vieții îmi trec, ași căuta s'o rețin prin începutul ei. Îmi amintesc de toate locurile, de toate persoanele, de toate momentele. Par'că văd servitoarea sau servitorul umblând prin casă, o rândunică intrând pe fereastră, o muscă punându-mi-se

pe mână când spuneam lecția. Văd camera în care locuiam, cabinetul dlui Lambercier la dreapta, un barometru, un calendar mare șmeurișul din grădină, care ne făcea umbră pe fereastră, întinzându-și joardele chiar înăuntru. Știu că cetitorul n'are nevoie să știe toate acestea, dar am eu nevoie să i-le spun. De ce n'ași povești de asemenea, toate micile întâmplări ale acestei vârste fericite, cari mă fac să tresar de mulțumire, când mi-le amintesc. Vă pot spune cinci, dintre cari una mai ales, una singură pe care vreau să o povestesc cât mai pe larg posibil, pentru a-mi prelungi plăcerea. Dacă ași ține socoteală numai de plăcerea ceti-

torilor ar trebui să vă spun întâmplarea d-rei Lambercier, care împiedicându-se, s'a întins cât a fost de lungă în fața Regelui Sardiniei, când acesta trecea pe la noi. Anecdota cu nucul de pe terasă însă e mai amuzantă pentru mine, care am fost actor, pe câtă vreme la căderea d-rei am fost spectator și vă mărturisesc că nu-mi venea a râde de un accident, care, deși comic prin el însuși, mă întrista pentru persoana pe care o iubiam ca pe o mamă, ba poate mai mult. O! cetitori, curioși de istoria nucului de pe terasă, ascultați trista întâmplare și abțineți-vă să nu tremurați de emoție, dacă puteți.

G. Bărdaș.

Despre aptitudini

(Urmare)

Efectul unei funcții bine dezvoltate nu se resfrânge deloc, sau aproape deloc asupra unei funcții mai slab dezvoltate, de aceea fiecare funcție e de sine stătătoare, are numai factorul special ce constituie aptitudinea respectivă, nu și cel general, central, care e inteligența.

Altă teorie e cea a lui Sperman care afirmă contrarul teoriilor lui Thorndike și anume că orice aptitudine rezultă din doi factori, unul central sau general, altul special sau periferic. Factorul general, e inteligența generală, iar cel special e dotația sau dispoziția specifică unei aptitudini. Exercițiul poate influența numai factorul special, nu însă și cel general, inteligența, care dela 16—17 ani nu mai crește.

Cam aceste sunt cele mai însemnate teorii în a căror ape s'a încercat limpezirea problemelor în legătură cu aptitudinile.

Am văzut că în unele psihologii nici nu se putea pune existența aptitudinilor la individ. În altele însă da. S'a pus însă întrebarea dacă ele sunt înăscute sau nu. După Adler nu sunt înăscute. Stern „spune că aptitudinile sunt native dar partea specială, elementul special, nu există prin ele însăși, ci prin concursul dispozițiilor intelectuale

generale, prin concursul inteligenței la care se adaugă și cel al mediului. Aptitudinile speciale sunt niște diferențieri pe cari omul le capătă după ce a ajuns în contact cu mediul. Stern face legătura între Adler care neagă dispoziția nativă specială a aptitudinii și între ceilalți psihologi cari o afirmă cu tărie. Aceștia sunt: Neumann, Peters, Thorndike, etc.

Există mici diferențieri între felul de a privi chestiunea de către diferiții psihologi. Lucrul acesta nu ne împiedecă însă, să luăm ideile comune psihologilor actuali amintiți și să le formulăm într'o concluzie care ar suna așa: Toți indivizii au una sau mai multe aptitudini. Unele sunt mai slabe altele mai puternice. Și unele și altele sunt înăscute și se află în individ în stare potențială până intră în funcție cu ajutorul mediului excitant.

Iată doi factori însemnați cari condiționează apariția aptitudinii: *ereditatea și mediul*.

Din părinți cu o anumită aptitudine, probabil vor apare, copiii, nepoți, etc., cu aceeași aptitudine. Astfel se explică faimoasa familie de muzicanți a lui Bach și atâtea alte cazuri.

Că aptitudinile sunt înăscute ne-o dovedește faptul că apar foarte de timpuriu (natural nu toate).

Dar toată ereditatea, fie ea cât de strălucită, e nulă, fără să intervină mediul care să actualizeze potențialitățile înăscute.

Dar mediul nu poate crea un lucru — o plantă — de ex. sau o aptitudine, dacă — sămânța — sau dispoziția nu există. Cum nu mai există teoria — generației spontanee — așa nu mai există — atotputernicia educației, care din nimic să facă ceva. Odată însă predispoziția existând, trebuie neapărat să i se prilejuiască intrarea ei în funcție.

„Mediul poate fi apropiat sau depărtat. Cel apropiat e familia, școala, satul natal, etc. a copilului pe care le cunoaște direct. Mediul îndepărtat e constituit de cultură — cu toate marile ei despărțituri: religie, morală, politică, artă, națiune, umanitate etc. Acestea copilul le va cunoaște din călătorii, cărți, obiceiuri, tradiții etc.“¹⁾

Problema raportului dintre *mediu* și *ereditate* este una din cele mai vechi și mai universale probleme. Această problemă n'a fost însă abordată integral pe toate laturile ei. S'a încercat rezolvirea problemei în favorul uneia sau alteia, fără ca lumea să se gândească cum că acțiunea mediului cu cea a eredității se întregesc reciproc și nu sunt nici de cum în contradicție una cu cealaltă.

Stern spune același lucru și că uneori predomină acțiunea unui factor și alteori a celuilalt. De o lipsă totală a unuia sau a celuilalt nu poate fi nici când vorba.

Intre mediu și organism există în chestia aceasta o strânsă interdependență. Omul din fire sau prin trăirile sale interne poate fi mânat spre lumea concretă adecă a lucrurilor sau spre lumea abstractă, adecă a ideilor.

Aptitudinea, e natural, se va manifesta în legătură cu lucrurile concrete sau cu cele abstracte.

S'a încercat aflarea aptitudinilor indivizilor pentru selecția profesională (alegerea unui individ pentru o profesiune anumită). Chestiunea era nouă, iar drumul de urmat necunoscut. S'a început prin stabilirea funcțiilor cari erau necesare în exercitarea anumitei profesiuni. Pentru croitorie, de exemplu, spuneau că se cere un bun desenator, di-

băcie manuală, spirit de observare, etc. Dar mai mult se mărgineau la dibăcia manuală. După cum era și natural, persoanele alese, după acest ultim criteriu, nu se prezentau toate destul de bine în practică. S'a încercat al doilea examen, deastădată folosindu-se „teste“ cari cereau oarecare gândire. Candiții reușiți aici s'au prezentat bine și în practică. S'a căutat cauza acestui — fenomen — și s'a constatat că rezultatul bun se datoră ultimelor „teste“ cari cereau mai multă judecată.

Va să zică, pentru ca să reușești într'o profesiune fie ea de orice natură — după experiențele făcute — ar reeși că e nevoie de un oarecare grad de inteligență, fiindcă orice ai executa, ai întâi nevoie să deliberezi, să-ți imaginezi lucrul, obiectul, în diferite ipostaze apoi să treci la executare. Rămâne deci stabilit că pentru orice ocupație se cere un — quantum — de inteligență (unele ocupații pretinzând mai multă, altele mai puțină inteligență). A avea o aptitudine însemnează a dispune de — quantumul — de inteligență necesar acesteia; dar aceasta nu e încă totul. Ai gradul de inteligență a respectivei aptitudinii, de ex. pentru agricultor, negustor, învățător, etc., aproape în mod sigur poți exercita acea profesie; n'o ai, nu vei reuși în acea ocupație.

Inteligența poate fi teoretică sau practică. În inteligența practică domină concretul. Apare întâi cea practică. Aceasta evoluând din ce în ce, ajunge la inteligența teoretică. Așa dar, inteligența teoretică are același izvor de plecare, însemnând însă, un grad de evoluție, pe când cea practică, unul de oprire, de stagnare.

Oamenii primitivi au avut inteligență practică și o are fiecare om la începutul vieții sale. La unii rămâne același fel de inteligență, pentru că nu s'a făcut evoluția spre cea teoretică. Cu inteligența omul se adaptează situațiilor noi — lucru ce se cere și într'o profesie. După cum spune și dl Liviu Rusu, în cartea sa „Aptitudinea tehnică“, „inteligența e hotărâtoare dar nu e totul“. Aceasta fiindcă oricare aptitudine are o însușire specifică a sa, ceeace o deosebește de altele.

Cornelia Tint, inv.
Școala de Aplicație Sibiu.

¹⁾ Narly: „Pentru pedagogia învățământului“ (Rev. de Pedagogie, caiet I, 1936).

(Va urma).

Diagnosticarea aptitudinilor în școală cu consecințe pedagogice

de **Dimitrie Roman**, inv.

Problema diagnosticării aptitudinilor este una din problemele la ordinea zilei, am putea spune. Nu există aproape un psiholog sau pedagog care, până astăzi să nu ne fi vorbit despre această problemă. Greșala fundamentală însă s'a făcut prin faptul admiterii ca metodă de diagnosticare numai câte una din metodele cunoscute, neglijându-se complect celelalte. În cadrul seminarului de Psihotehnică, de pe lângă catedra de psihologie dela Universitatea din București, cecece a constituit subiectul de lucru al acestui seminar în anul trecut școlar a fost tocmai această chestiune, cu deosebirea însă că a pus problema din toate punctele de vedere.

Aceste cercetări au ajuns la următoarele trei metode:

1. Metoda testelor.
2. Aprecierea profesorului.
3. Aprecierea colegilor.

Să vedem în ce constă în acelaș timp, atât avantajile, cât și desavantajile acestor metode, trăgând apoi o serie de consecințe pedagogice.

I. Metoda testelor:

Voiu trece arătând în ordine tot cecece se poate spune despre această metodă. Astfel prima chestiune căreia trebuie să-i răspundem este:

Ce este un test, ce anume voește el să cerceteze și cum cercetează el anumitele aptitudini.

— Testul nu este altceva decât o probă rapidă ce vizează una sau mai multe aptitudini cercetându-le. Găsim spre acest scop o serie de teste în legătură cu funcțiunile spirituale ca: inteligență, memorie, atenție, imaginație și chiar pentru caracter. Ele pot fi scrise sau verbale. Cunoaștem astfel o mulțime de teste de inteligență, pentru rezolvarea cărora elevii, după ce au căpătat unele informații, răspund fiecare în scris complectând testul. Bun înțeles spre acest scop, lucrurile cuprinse în test sunt absolut

din anturajul elevului, deci cunoscute. Am experimentat spre acest scop, cu elevii școlii primare din Sadu, testul Kulmann pentru măsurarea inteligenței, test întrebuițat ca cel mai bun, începând cu vârsta de 9 și până la 15 ani. Experimentat de către seminarul de psihologie experimentală din București. Amănunte asupra acestui test precum și rezultatele, le voi comunica cu altă ocazie. Deasemenea, testul de atenție: se prezintă elevului o bucată de hârtie pe care sunt trecute numere în ordinea schimbată până la 100. Astfel elevul va fi silit să caute să șteargă, începând cu Nr. 1, 2, 3, etc. toate numerele în ordine, un anumit timp. Aceasta pentru atenția distributivă. Mai interesant este desigur testul de caracter. Se cere subiecților să facă pe o hârtie cu ochii închiși câte un patrat închis exact, ajungând exact în punctul de unde au plecat. E desigur o imposibilitate. Se spune că cel ce va închide ochii mai bine e cel mai înțelept. E numai un truc acesta, pentru că desigur cel ce l'a făcut corect a deschis ochii înșelându-ne. Desigur că înainte de aplicarea fiecărui test, trebuiesc date cum am mai spus, lămuririle necesare, ca să lucreze corect, necopiind dela vecin, etc., trebuind chiar supravegheați foarte deaproape. Înainte de a arăta etalonarea acestor teste să vedem care sunt avantajile și desavantajile lor.

Avantajul cel mai mare este că ne arată cu o oarecare probabilitate și într'un timp foarte scurt, aptitudinile candidatului. Este însă pe de altă parte desavantajos, atunci când se practică în mare măsură din următoarele motive:

Indică valorificări greșite în cazul unor soluții întâmplătoare, determinate fiind de anumite condiții exterioare ca (indispoziții, copiere, neseriozitate etc.)

Rangurile de clasificare ale elevilor nu rămân aceleași în cazul repețirii probei, constanța lor obținându-se numai după mai

multe repetiții, deci valorificarea după baremurile primei repetiții nu este precisă, aceste baremuri fiind stabilite pentru prima rezolvare a probei.

Acelaș test nu poate fi rezolvat în fiecare an școlar, de unde întrebuintarea de noi teste duce la alte neajunsuri, ca: exercițiul prim transfert; descoperindu-se cheia de rezolvare a testelor analoge, face imposibilă aplicarea.

Se împovărează apoi prea mult elevii cu aceste teste costisitoare; iar una din cele mai mari desavantajii este că, îndepărtează pe profesor de adevărata lui misiune, — înțuirea directă a aptitudinilor.

Se recomandă totuși metoda testelor etalonate pentru diagnosticarea aptitudinilor unui individ, sau grup de indivizi, în scopul orientării și selecțiunii profesionale, așa cum am mai arătat-o altădată.*)

Condiția unei eficace întrebuintări e ca persoanele examinate să nu cunoască testele.

Atât îndrumarea, cât și selecția, se vor prezenta în medie cu 70% mai mult decât dacă nu ar fi avut loc examinarea. Testele mai sunt întrebuintate deasemenea valabil și în cercetări științifice din domeniul psihologiei și pedagogiei experimentale și practice. Așa de exemplu, pentru cunoașterea evoluției aptitudinilor la diferite vârste, apoi problema exercițiului etc.

Văzute aceste lucruri în linii generale, cred că e nimerit a arăta felul cum se etalonează un test. Orice test trebuie etalonat. Etalonul aflat, este o unitate de măsură pe care o aplicăm apoi în toate cazurile similare.

La etalonarea fiecărui test, trebuie să avem un număr cât mai mare de subiecți, numai astfel putând elimina excepțiile minime și maxime. Etalonarea se face în felul

următor: Se aplică testul respectiv. Se cercetează apoi testul și se pune în dreptul fiecărui subiect care este reprezentat numeric în ordine cronologică, numărul performanței, începând cu cea mai scăzută și terminând cu cea mai ridicată. Celui, sau celor cu performanța minimă se dă centila 0, iar celor cu performanțe maximă 100. Iată un exemplu pentru care spre ușurință luăm numai 10 subiecți.

Cercetăm testele și scriem rezultatele orizontal în ordinea crescândă. În dreptul fiecărei performanțe punem numere aritmetice în ordine numerică, reprezentând fiecare număr subiectul cu performanța respectivă.

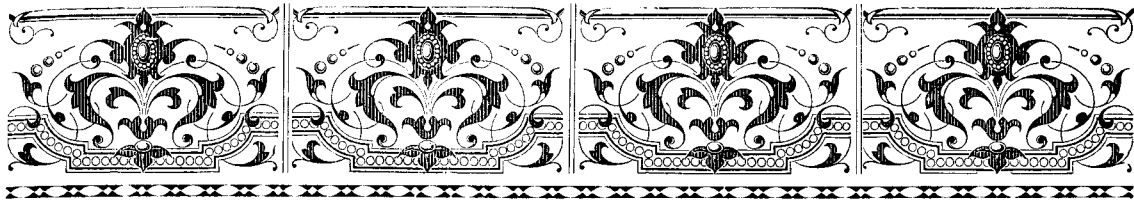
Incepem cu 1 care va fi în dreptul celei mai mici performanțe, continuând astfel până la performanța maximă, care în cazul nostru va avea numărul 10. Numărul 1 adică celei mai mici performanțe îi dăm centila 0, iar numărului 10, adică performanței maxime îi dăm centila 100. Restului de numere, dela 2—9 le facem media funcțională.

Dacă mai multe numere au aceeași performanță de pildă numerele 5—6—7, adică subiecții reprezentați prin aceste numere au rezolvat acelaș număr de probleme din test, facem atunci media aritmetică a acestor numere, care în cazul nostru este 6. Numărul 6 în cazul acesta formează rangul acestor performanțe. Numerelor cari au performanțe deosebite, le dăm rangul numărului respectiv. De pildă Nr. 8 are performanța 12, adică subiectul închipuit al 8-lea a rezolvat 12 probleme din test, cel din 7 are desigur o performanță mai mică, iar cel din 9 mai mare, atunci performanței lui 8 îi dăm rangul 8, adică exact numărul corespunzător cronologic performanței.

(Va urma).

*) D. Roman: Orientarea profesională și tehnica unui examen.

Dicționar pedagogic-filosofic

Introducere

Dr. Nic. Balcă.

Literatura pedagogică contemporană a luat proporții așa de mari, încât o cunoaștere amănunțită a acesteia a devenit aproape o imposibilitate. Știința educației a devenit o știință complet autonomă cu un domeniu al ei aparte și cu o metodă de cercetare proprie. Dar acest fapt n'a împiedicat-o să se situeze într'un centru al unui sistem de științe, — de care știința educației se ajută în realizarea scopurilor ei — așa că domeniul pedagogiei s'a întins enorm, iar numărul problemelor, cari constituiesc acest domeniu, tinde să se miște în nesfârșit.

De aici necesitatea unor enciclopedii, lexicoane sau dicționare pedagogice, cari să cuprindă atât întregul problematic al pedagogiei cât și pe acele al celorlalte științe auxiliare. Aproape în toate literaturile pedagogice ale popoarelor mai culte există asemenea enciclopedii.¹⁾ În pedagogia românească n'au existat decât încercări în acest sens, așa că noi n'avem astăzi un lexicon pedagogic, care să-i dea posibilitatea învățătorului, să se orienteze cât se poate de repede în toate domeniile educației ca teoria educației, teoria învățământului, pedagogie practică, istoria pedagogiei, psihologie, caracterologie, filosofie etc. Acest gol tinde să-l umple acest dicționar.

Și mai suntem datori încă câteva lămuriri. Obiectul acestui dicționar nu va fi atât istoria noțiunilor pedagogice-filosofice, cât

mai ales determinarea națională a diferitelor expresii pedagogice și explicarea însemnătății și a cuprinsului acestora. Natural pe noi ne preocupă aici în primul rând noțiunile pedagogice, dar mai suntem de părere — și acest lucru îl vom dovedi în acest dicționar — că toate noțiunile pedagogice sunt în ultima analiză fundamentate pe filosofie. Și noi afirmăm chiar că studiul pedagogiei e imposibil, fără ca cineva să nu fie inițiat mai întâiu în filosofie. Nu e locul ca să justificăm această afirmație, dar ținem numai să amintim, că toți marii educatori au fost mai întâiu filosofi și numai după aceea pedagogi, tocmai pentru că educatorul trebuie să-și așeze lucrul lui educativ pe o concepție unitară despre om, om și lume, om și Dumnezeu.²⁾ Așa dar educatorul trebuie să fie inițiat în istoria filosofiei, în antropologie filosofică, în teoria cunoașterii, în filosofia religiei și în metafizică.

Desigur că nu vom putea expune tot ce pedagogii au spus despre sensul unei noțiuni, dar vom căuta să formulăm determinări naționale cât mai tipice. Pentru definirea unor noțiuni va fi nevoie să dezvoltăm adevărate teorii, ipoteze, interpretări și valorificări. Căci de multe ori conținutul unei noțiuni pedagogice-filosofice a fost influențat de subiectivitatea pedagogului, de spiritualitatea unui veac, de morală, religie etc. Noi vom căuta să ținem cont deci nu numai de metoda sistematică-logică, ci vom lămurii conținutul unei noțiuni

¹⁾ Ne mărginim aici să indicăm lexicoanele pedagogice apărute în limba germană: Rein, Encyklopädisches Handbuch der Pädagogik, in 10 vol.; Lexicon der Pädagogik, publicat de Roloff, in 5 vol. 1913; Pädagogisches Lexicon publicat de Schwartz 4 vol. 1928; Lexicon der Pädagogik der Gegenwart, publicat de Spieler, 2 vol. 1930.

²⁾ În istoria filosofiei, sau istoria problemelor filosofice, se reoglindesc probleme de natură pedagogică R. Hönlgsvald, Die Grundlage der Pädagogik, München 1927.

și din punct de vedere genetic și cronologic. Deasemenea vom căuta ca la fixarea sensului noțiunilor să ne folosim cât mai mult de definițiile originale ale diferiților pedagogi și filosofi. Și pentru ca să diminuăm cât mai mult scăderea de care de multeori suferă un dicționar, din cauză că e prea fragmentar, vom da la sfârșitul fiecărui articol literatură — românească și germană — care privește problema respectivă.

La sfârșitul acestor considerații țin să mulțumesc conducătorilor acestei reviste, pentru faptul că au binevoit, să-mi pună la dispoziție paginile revistei „Luceafărul” dându-mi astfel ocazia să-mi pot realiza un gând care îmi chină de mult timp sufletul.

A = întâia literă a alfabetului. În logică **A** înseamnă semnul judecăților universal afirmative.

A = A: schema pentru propoziția identității. Pentru filosoful J. G. Fichte propoziția aceasta este punctul de plecare al teoriei cunoașterii; un punct care este un dat nemijlocit al rațiunii omenești. O propoziție care are caracterul unei evidențe aproape absolute, căci ea ne arată că, dacă **A** este, acest **A** este identic cu sine.

abc = primele litere ale alfabetului. În sens figurat mai înseamnă aceste litere principiile fundamentale și elementare ale tuturor științelor, atât practice cât și teoretice. În acest sens întrebuițează și Pestalozzi această expresie, atunci când năzuește să fundamenteze pe patrat și pe dreptunghiul un „**Abc** al intuiției” (**Abc** der Anschauung).

abecedar = cârtică scrisă cu intenția de a învăța pe copii să scrie și să citească. **Origina abecedarului.** Deja din evul mediu se începuse ca să se învețe copiii să deprindă cititul deodată cu scrisul. Dar abia, grație descoperirii lui Gutenberg și deci a răspândirii cărților estive în popor s'a născut necesitatea de a învăța arta scrisului și a cetitului. La început scrisul și cititul se deprindeau cu ajutorul Bibliei, iar mai târziu s'a ajuns la ideea unor cărți pregătitoare cari să ușureze cititul Bibliei. Numele abe-

cedar (carte abc) reintâlnește pentru prima dată în anul 1419 și însemna „fibula” sau „fibulare”. În secolele următoare — sec. XV—VI—VII-lea — abecedarul se mai numește și tabula elementaris, tabla copilului, cârtică de nume, carte de silabizare sau carte de cetire. În sec. al XVIII și al XIX-lea abecedarul devine o carte care pe lângă că deprindea pe copil cu cetitul și cu scrisul îi mijlocea în același timp și diferite cunoștințe despre lumea externă.

Nu putem urmări aici istoria atât de complicată a abecedarului, dar e de ajuns dacă spunem, că toate abecedarele acestea păcătuiau prin aceea că erau foarte seci. Față de acestea abecedarul modern a căutat să înlătore această scădere, prin aceea că el a devenit o carte în care se ținea cont de cercetările psihologiei copilului cât și de felul propriu al naturii acestuia. Abecedarul modern a devenit o carte a copilului, prin aceea că conținutul ei îi dă prilejul copilului să facă legătura între experiența lui proprie și aceea ce face el cetește. Ca o carte a copilului abecedarul desvoltă și fantazia copilului, devenind prin aceasta dușmanul cel mai neîmpăcat al literii care omoară viața spiritului. Abecedarul mai trebuie să fie și o carte națională, în sensul că el trebuie să țină cont și de mediul în care s'a născut și trăește copilul. El trebuie să vorbească într'un fel copilului dela oraș și într'altul copilului dela țară, într'un fel copilului dela șes și într'altul copilului dela munte. Pe lângă acestea abecedarul mai trebuie să fie și o carte de cetire și o carte educativă instructivă. Ceeace înseamnă că el trebuie să fie o carte, în care materialul să fie în așa fel prelucrat, încât copilul să-l asimileze cât mai ușor și în același timp să fie un mijloc cât mai sigur și mai eficace pentru ca copilul să învețe scrisul și cetitul cât mai ușor. Literatura: I. Müller, Quellenschrift und Geschichte der deutschsprachlich. Unterricht bis zur Mitte d. 16. Jahrhundert, 1882.

(Va urma).

Metode străvechi de socotit

II.

Am văzut mai înainte că adunarea se făcea destul de ușor cu ajutorul abacului, bineînțeles când era vorba de numeri mici. La fel se făcea și scăderea, cu ajutorul pietricelelor, cam cum se face și azi cu mașina de socotit. Chestiunea se complică însă când e vorba de înmulțiri și împărțiri. Tot abacul era instrumentul întrebuițat, însă mânuirea lui acum este un secret rezervat numai unor rari specialiști: calculatorii, cari treceau drept oameni foarte învățați și cari erau foarte bine plătiți pentru serviciile lor. Cumpărări, vânzări sau socoteli mai mari nu se puteau face fără ajutorul lor.

Ne închipuim ușor că înmulțirea cu abacul nu era altceva decât o adunare repetată, iar împărțirea o scădere repetată. A trebuit să treacă destulă vreme de practică a abacului, până când Romanii, Grecii ș. a. și-au compus o *tablă de înmulțire* până la 5×5 , pe care cei interesați o învățau pe dinafară. Înmulțirile cu numere mai mari decât 5×5 se reduceau la cele cari să nu treacă de 5×5 . Pentru aceasta existau mai multe reguli dintre cari una e foarte interesantă de cunoscut cu atât mai mult cu cât o găsim trecută și în cele mai vechi cărți de aritmetică scrise în românește. Așa, într'o carte apărută în Buda la 1806, intitulată: „Povățuitorul către Aritmetică” se dă tabla înmulțirii până la 5×5 , cu numele pitoresc de *tabla... leaneșilor* (a leneșilor).

Pentru a face înmulțiri cu numeri mai mari de 5×5 recurgem din nou la ajutorul degetelor. Convenim că o mână deschisă să

reprezinte numărul 5, mâna cu patru degete deschise și unul închis să fie 6, cu două degete închise: 7, cu 3 închise: 8 și cu 4 degete închise să fie 9. Dacă avem de înmulțit două numere cuprinse între 5 și 10 reprezentăm cei doi factori prin cele două mâni. Numărul total al degetelor închise dela ambele mâni reprezintă zecile produsului. Înmulțim numărul degetelor deschise dela mâna stângă cu nrul degetelor deschise dela dreapta și produsul îl adunăm cu de 10 ori numărul degetelor închise: avem astfel produsul căutat. În desemnul alăturat am reprezentat înmulțirile 7×8 și 6×9 .

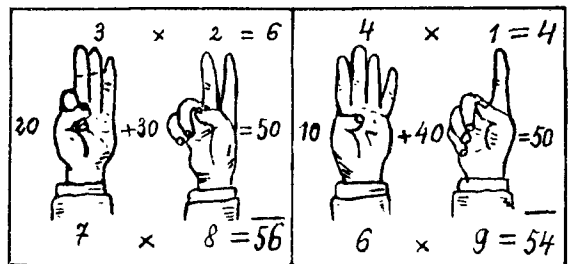

Tabla înmulțirii care se atribue lui Pitagora era desigur greu de învățat și deci puțin cunoscută. Înmulțirea cu numere mai mari de 10 este o operație complicată pentru vremurile de demult. Iată totuși o metodă ingenioasă întrebuițată în India și Persia. Să facem înmulțirea 386 cu 24. Cei doi factori se scriu în unghi drept (unul în linie orizontală altul în coloana verticală) pe cele două laturi ale unui dreptunghi împărțit în căsuțe corespunzătoare fiecărei cifre.

	3	8	6
2			
4			

Se duc diagonalele căsuțelor patrate și apoi se procedează la înmulțire în felul următor: înmulțim într' o ordine oarecare fiecare cifră a unui factor cu fiecare cifră a celui-lalt factor. Produsele obținute le scriem în căsuțele așezate în linia și colana cifrelor pe care le-am înmulțit, astfel ca *cifra unimilor să cadă sub diagonală și cifra zecilor deasupra ei*. Unde nu avem decât cifra unimilor completăm locul de deasupra cu cifra 0. După ce am completat astfel tabloul facem adunarea în sensul săgeților, adecă adunăm între ele *cifrele cuprinse între două diagonale*. Obținem astfel produsul general.

	3	8	6
2	0	1	1
4	1	3	2
	2	2	4

Produsul: 9 2 6 4

Metoda e foarte ușoară și duce la rezultat tot așa de iute ca și cea întrebuițată azi.

Împărțirea fiind operație mult mai grea era socotită apanajul numai al matematicienilor. Cu toate acestea existau mai multe metode de împărțire, toate inferioare celei de azi. Dăm mai jos pentru interesul istoric ce-l prezintă, una din metodele de împărțire care se întrebuița la Arabi și Persieni. Să împărțim de ex. 28.572 cu 653.

Construim pentru fiecare cifră a deîmpărțitului câte o coloană, împărțitorul fiind scris în partea de jos a tabloului cu prima lui cifră sub prima cifră a deîmpărțitului. Incepem să facem împărțirea: 6 în 2 merg de 0 ori. Scriem pe 0 sub ultima cifră a împărțitorului. Scriem din nou împărțitorul deasupra locului unde a fost scris prima dată, însă cu o cifră mai la dreapta. Pe împărțitorul vechiu nu îl mai considerăm. Acum zicem: 6 în 27

merge de 4 ori; pe 4 îl scriem la dreapta lui 0 dela cât. Urmează să înmulțim câtul cu împărțitorul și produsul să-l scădem din deîmpărțit. Procedăm astfel: De 4×6 fac 24, îl scriem sub 27, scădem, rămâne 3, lângă care aducem cifrele următoare 694. Apoi de 4×5 (5 e cifra a doua a împărțitorului) fac 20, pe care-l scriem astfel ca cifra ultimă să cadă în coloana lui 5. Scădem din 36, lângă restul 16 aducem cifrele următoare 94; zicem apoi de $4 \times 3 = 12$ (pe care-l scriem cu cifra 2 în coloana lui 3) și ultimul rest este 1574, care este noul deîmpărțit.

2	7	6	9	4		2	7	6	9	4	Deîmpărțitul
2	4					2	4				
	3	6	9	4			3	6	9	4	
	2	0					2	0			
	1	6	9	4			1	6	9	4	
		1	2					1	2		
	1	5	7	4			1	5	7	4	
							1	2			
								3	7	4	
								1	0		
								2	7	4	
										6	
								2	6	8	Restul
								6	5	3	
	6	5	3				6	5	3		
6	5	3				6	5	3			Impărțitorul
		0	4					0	4	2	Câtul

Ducem împărțitorul cu o cifră mai la dreapta și continuăm împărțirea ca mai sus. Obținem câtul 42 și restul 268.

Metoda pe care o întrebuițăm azi la împărțire o răspândi în sec. XVII matematicianul englez Briggs.

* * *

Aceste metode greoaie erau singurele la îndemâna calculatorilor de meserie, a negustorilor și a matematicienilor, până la începutul sec. XVII. Ceeace e caracteristic acestor timpuri este faptul că matematica era o preocupare a unui număr foarte restrâns de oameni. A calcula era o meserie grea și foarte rară. Ca și azi, însă și atunci era o deosebire fundamentală între calculatori și matematicieni. Aceștia din urmă de cele mai multe ori ne-

știind calcula cine știe ce, se ocupau cu studiul raporturilor dintre numere și proprietățile lor. Astfel s'a născut alături de aritmetica practică studiul teoretic al matematicilor care își are originea la vechii Greci din antichitate, cu câteva sute de ani dinaintea de Hristos. Fără îndoială că e greu și inutil de stabilit care din cele două ramuri a contribuit mai mult la dezvoltarea științelor matematice.

* * *

Paralel cu evoluția semnelor întrebuițate pentru scrierea numerelor și cu progresul metodelor pentru calcul s'a dezvoltat o nouă ramură a Aritmeticii vechi și anume *Algebra*. De origine indo-arabă, își datorește numele unei cărți intitulată: *Al Gebr wel mukabala*, scrisă de arabil *Alkarismi* în jur de 830 d. Hristos. Cartea trebuie citată și pentru contribuția pe care o dă introducerii sistemului zecimal de numerație în Europa. Aritmetica arabă se numea *Algoritm* și din aceasta s'a născut Algebra de azi.

Desigur ar fi foarte interesant să se urmărească toată evoluția Aritmeticii dela *abac* până la matematicile superioare de azi. Nu e locul s'o facem aici. Ne mulțumim să mai arătăm, drept încheiere a acestui capitol, cum au evoluat semnele de operațiuni în cursul vremurilor. Alegem numai câteva faze mai interesante din evoluția lor.

Semnul $+$ și $-$ au apărut în 1489 dar se întrebuițează în mod curent numai în 1591 de francezul Viète, „părintele Algebrei”. Înainte, $+$ se scria *plus* sau *P*, *p*, $\bar{p}$.

Semnul minus s'a scris pe rând: un singur (la Indieni), *M*, *m*, $\bar{m}$, *de* sau chiar $=$

Semnul $=$ (egal) e introdus în 1557 de Record, între timp el a fost scris $\parallel$, *aequalis* sau ∞ .

Semnul înmulțirii $\times$ e introdus de englezul *Oughtred* în 1632, iar semnul împărțirii: tot de el. Între timp semnul înmulțirii s'a mai scris $\cup$ sau un singur punct $\cdot$ cum se scrie și azi uneori.

Împărțirea $a : b$ s'a scris pe rând $a - b$, a/b , $\frac{a}{b}$, $a \smile b$, $a \text{---} b$.

În 1525 Rudolff introduce $\sqrt{\quad}$ rădăcina patrată și scrie rădăcina cubică astfel: $\sqrt{\quad}\sqrt{\quad}\sqrt{\quad}$

Iată de curiozitate cum scriau diferiți matematicieni o expresiune algebrică scrisă azi $X^2 + 5X - 4$:

		X^2	$+$	5	X	$-$	4	
Pacioli	1494	Census	p	5	cosa	de	4	
Stifel	1533	1 Z	p	5	R	m	4	
Viète	1591	1 in	Aquadrato	$+$	5 in	A	$-$	4
Descartes	1637	X^2	$+$	5	X	$-$	4	

Numai cine răsfoiește puțin paginile trecutului își dă seama cât de greoaie erau semnele și metodele de calcul din vechime prin raport cu cele de azi.

Ceva despre numerele fracționare.

Scrierea fracțiilor era și mai grea. Despre întrebuițarea numerelor și a liniei de fracții nu putea fi vorba, acestea fiind de dată mult mai recentă. În trecutul îndepărtat scrierea lor se făcea cu cuvintele întregi așa cum în loc de $\frac{13}{8}$ am scrie: treisprezece optimi. Despre fracții zecimale nu s'a știut decât destul de târziu: după sec. XVI.

E interesant de știut că vechii Egipteni și Greci întrebuițau fracții cu numitori mici sau de acelea cari să aibă 1 la numărător. Pe toate celelalte fracții căutau să le reducă la o sumă de alte fracții cu 1 la numărător. De ex. dacă avem de lucru cu fr. $\frac{2}{3}$, aceasta o transformăm în $\frac{2}{3} = \frac{1}{2} + \frac{1}{6}$. La fel $\frac{2}{15} = \frac{1}{10} + \frac{1}{30}$. Mai mult chiar: preferau un numitor constant. Romanii aveau preferință pentru numitorul 12, Babilonienii pentru numitorul 60. E locul să amintim o mare nedumerire pe care o au toți elevii când întâlnesc pentru prima dată împărțirea gradului în 60 părți egale și nu în 100 părți ca la sistemul zecimal de numerație. Se presupune că această împărțire *sexagesimală* vine dela Babilonieni. Marii astronomi, ei socoteau anul de 360 zile de aceea au împărțit și cercul în 360 părți egale: 360° . Dintre figuri preferau triunghiul echilateral — era cel mai perfect! — al cărui unghi avea 60° . De aceea preferau și la fracții numitorul constant 60.

Întrebuițarea și scrierea fracțiilor zecimale e de dată cu mult mai recentă. În 1585 numărul 431,278 se scria: 431,2'7''8'''. O notație apropiată de cea de azi o întâlnim prima

dată la *Briggs* (unul din inventatorii logaritmilor) prin 1619, care scria acelaș număr 431 278. Mai târziu găsim scrierea 431|278 și de abia în sec. XVIII-lea începe să se scrie (în Anglia) 431.278 și (în Franța) 431,278.

Acest fel de a scrie nu se generalizează decât pe la jumătatea sec. XIX când se introduce definitiv sistemul metric zecimal francez, adecă acela pe care-l întrebuințăm și azi.

A. Calculator.

Este învățătorul un funcționar inferior al statului?

„Aș păcătui față de meseria mea și față de mine însu-mi dacă aș tăcea”.

Gambetta.

II.

Promite-am într'unul din numerele trecute ale revistei, că voi încerca să lămuresc — cu toată obiectivitatea și necesitatea —, atât cât îmi va fi cu putință, această problemă pe care o socot de cea mai mare însemnătate pentru învățământ și pentru profesia noastră.

Și arătând, cu date ce nu vor putea fi desmințite, de ce învățătorul trebuie socotit de toți — și mai ales de cei mari, — ca un factor de prima necesitate și de elită în acelaș timp, insistam mai ales asupra faptului, că este un factor de muncă constructivă și desinteresată, cum nu mai văd altul în acest stat. Conchideam în cele din urmă, că din cauza unor împrejurări nefericite — și nenorocite — se găsește în această tristă situație — pe care îndrăsnem cu destulă amărăciune s'o zugrăvesc promițând că voi căuta să descurc cu toată seriozitatea și obiectivitatea acest cerc vicios în care ne sbatem. Imprejurări, străine de voința mea, m'au împiedecat să public de atunci urmarea. O fac acum cu conștiința că servesc cauza sfântă a învățătorimii trudnice și mucenice, cât și a acestei mame vitrege care nu-și prețuește, așa cum trebuie, cenușerele...

Și acum, ca să urmăș, se impune firesc următoarea întrebare; De ce, dacă învățătorul muncește, așa cum s'a arătat în primul articol — asupra căruia mai atragem binevoitoarea atenție a cetitorilor mai ales în partea lui ultimă — de ce atunci este, totuși, privit cu atâta ușurință și chiar dispreț?

De ce apoi este așa de rău nesocotit și moralmente și materialmente, învățătorul „apostolul satelor”?

Trebue să începem aici — unde s'ar părea că vroim a susține o acuzare — prin a face mai întâi o recunoaștere. Trebuie să recunoaștem că războiul — nu vă speriați că încep chiar așa de departe — a adus, pe lângă alte prefaceri și o răsturnare a valorilor, în sensul că să se prețuiască mai mult banul cu efectele lui imediate.

Prin urmare, acuzarea cea mare va trebui susținută contra sufletului nostru omenesc, care atras de miraje mai pipăibile a întors spatele acelora cari nu produc imediat și nici nu prea au bani: a găsit că e mai comod să-și petreacă în tovărășia banului, a acestui demon fermecat care îi poate deschide toate porțile și îndestula toate ambițiile...

— Apoi învățătorii trăesc la țară (și dvs. știți ce rezonanță curioasă are acest cuvânt în „inimile” — vedeți nu zic „sufletele” — orășenilor și în special al Bucureștenilor, cari ne socotesc — vă rog să mă credeți — undeva la mahala, în sărăcie și prostime...) și acest fapt nu numai nevinovat, dar chiar măreț, a fost de ajuns ca să ne privească „dânșii” peste umăr.

— Sunt rău plătiți (salarii de ușieri minișteriali și chiar mai rău) din care cauză trăesc într'o sărăcie care nu numai că nu le permite să se cultive, cum ar vrea, dar nu se pot nici îmbrăca, hrăni și orienta în toate chestiunile așa cum se pretinde dela ei ca îndrumători ai satelor. Și dacă totuși

cei mai mulți se trudesă să o facă, o fac să se știe cu multe jertfe.

— Au fost puși, apoi, — de către hoarele politice fără scrupule — într'o poziție foarte nenorocită față de țărani — de unii dintre ei bine'nțele. Le-au băgat în cap gărgăuni, că ei pot „mânca” domnii când vor veni „la putere”. Și atunci unii dintre acești „șefi” politici — în multe cazuri oameni de nimic — și-au făcut de cap, sprijiniți fiind de mai marii lor. În acest fel, s'a întâmplat că ceiace s'a putut infiripa prin truda învățătorilor să năruie și încurce politica, împărțind oameni în tabere cari se urmăresc cu înverșunare — uitând satul — și târând pe învățători în mocirla luptelor politice pătimăse -- uneori s'au amestecat singuri. — năruind întreg eșafodajul ce și l-au creiat cu atâta trudă și sacrificiu, ca îndrumători necontestați și ascultați ai poporului,

— Vina se mai datorește — de ce n'am recunoaște — și unora dintr'ai noștrii, cari nu s'au pătruns și încălzit de misiunea frumoasă și măreață, ce trebuie s'o depunem ca pe o caldă ofrandă la picioarele Patriei. Unii dintre ei s'au amestecat în lupte politice împotmolindu-se, ori dedându-se la manifestații politice nepermise; la o viață particulară nedemnă sau la o rusticitate neîngăduită pentru calitatea lor de conducători și luminători. Au contribuit, în largă măsură la coborârea prestigiului nostru.

— Toate le-am putea învinge, dacă ne-am hotări să câștigăm, tot ce avem de câștigat.

Constatăm că se lucrează, în această direcție — cu o neîngăduită încetineală și este o mare lacună a acestui imponent corp constituit. Asociațiunea noastră generală este condusă — fără îndoială — de omul hotărât și activ care este dl D. V. Țoni.

Mă va ierta, dacă voiu continua să susțin că în diferitele momente critice ale vieții Asociației va trebui să lucreze cu toată hotărârea și cu toată *demnitatea*. Pentru că nu este admisibil să ni se răpească cu atâta ușurință, drepturi — dar mai avem noi oare? — cari sunt garantate de constituție, cum a fost răpirea lefii de pe atâtea luni, fără să reacționăm *demnitatea* impusă de cauza noastră dreaptă? Ce-am făcut noi? Ne-am bociat, ca niște babe cari cer de milă.

Numai acest fapt extraordinar și nemai întâlnit ne arată în toată slăbiciunea noastră și ne caracterizează. Nu mai continuăm cu aceste reflecții cari ne dor. Ni-e silă.

Dlui președinte Țoni — care poate fi bănuț și vorbit — trebuie să i se recunoască, însă, multe și mari calități. Noi îl socotim că este omul care, dac'ar vrea, ar putea duce această acțiune la o isbândă deplină.

Și va trebui să o vrea, pentru că o vrem, o cerem toți ca un bun mântuitor al nostru. Ridicarea prestigiului acestei clase de mucenici, este o chestie de dreptate și demnitate. Și pentru dreptate și demnitate vom lupta cu toată căldura cauzei și va trebui să învingem pentru că suntem mulți și drepecți..

Ion Albescu.

„Nașterea nu însemnează nimic pentru cel lipsit de virtute.”
MOLLIÈRE.

„În miere se înecă mai multe muște decât în oțet.”
LAFONTAINE.

„Cel mai mare privilegiu al nobililor este că se leagă singuri; lanțurile sunt numai pentru neamul de rind care nu știe să se lege însuș.”
GOETHE.

„Adevărata știință exclude și necredința și superstiția.”
OERSTED.

„Dragostea de dreptate nu e la cea mai mare parte din oameni de cât teama de a suferi nedreptatea.”
LA ROCHEFOUCAULD.

„Nevoia e mai puternică decât legea.”
GOETHE.

Viața socială a satului

Satul prometeic

Zilele se scurg cu o repeziciune uimitoare ; iar satul își trăește zilnic liniștea sa mormântală. Seara și dimineața doar e mai multă forfoteală, pentru că, acum vin oamenii dela câmp și vitele dela pășune. Duminica și sârbătoarea e aceeași situație. În plus hora și cârciuma, vizitate prea des. Se întâmplă uneori să mai fie și câte o adunare politică, cari adunări nu fac altceva decât să tulbure liniștea serafică a satului. Era să uit, în zile de sârbătoare mai e și biserica, săraca biserica. Nu e disprețuită, dar părăsită. Nu e urâtă, ci uitată.

Toate acestea fac pe țăran să steie într'o apatie și un indiferentism foarte periculos. În această situație ne gândim la virtuțile biblice ; la credință, speranță și mai ales la iubirea aproapelui. Toate aceste lucruri nu mai există, s'au pierdut de mult. Aceste virtuți ale țăranului sunt determinate de economicul vremilor actuale ; fiind strivite de mizeria sanitară, morală și economică, cari cresc în continuu. Mizeria, gradul de cultură inferior, sufletul său care e ciopârțit de toate relele, plus politicianismul, au pus jugul neîncrederii pe umerii țăranului. Nu mai există în el nici un fel de idealuri ; nu mai are nici un fel de mulțumire spirituală, căci se gândește numai la stomacul gol și la perspectiva zilei de mâine.

„Din depărtare, ca un suspin pierdut în uitarea mizeriei, se aude glasul înăbușit al țăranului“. Tot astfel din depărtare, ca un ecou rătăcit în miez de noapte, clopotul bisericii chiamă pe credincioși la biserică. Totul e zadarnic ; sunetul divin al clopotului ca și când n'ar fi. Nimeni nu-l mai aude, țăranul stă dus pe gânduri. Hrana sufletească, care altădată îi dădea puteri

nou de viață și de sacrificiu a devenit o tristă și mormântală uitare.

De aceea satul trebuie privit prometeic, adevărat așa cum se prezintă el azi. Încet în mocirlă aproape din toate punctele de vedere. Nu înălțat pe vârful olimpului cum era acum 20—25 de ani. Trebuie ca fiecare să se smulgă din comoditatea în care se află, reformând și creînd cu ajutorul copiilor alți oameni și alte idealuri. Fiecare trebuie mai întâiu să se cunoască pe sine, măsurându-și calitățile și forțele. Cu alte cuvinte fiecare trebuie să procedeze mai întâiu la distrugerea răului din el și apoi să pornească la marea ofensivă a imperativelor naționale. Distrugând lașitatea, vom încuraja credința și virtutea, stimulând curajul și fapta. Să ne arătăm ca demni urmași ai lui Prometeu. Astfel trebuie să fie fiecare, un Prometeu pe a cărui frunte stă scris : suferință și virtute, ideal și moralitate, nu cum ne e dat să vedem cazuri în ziua de azi. Să pornim turma pe calea cea bună a Domnului, inima și fapta.

Dar noi ! Unde ne sunt oamenii ? Unde e elita cu ajutorul căreia satul se va ridica pe culmile olimpului ?

Elitele sunt acelea cu ajutorul cărora se va ridica întotdeauna un popor ! Prin popor decade un popor. Ceeace se întâmplă în totul națiunii, se întâmplă și într'un sat singular. În ce privește sufletul, într'un sat fără elite ca și când n'ar exista ; iar un sat în care s'ar găsi elite, cari n'ar activa e și mai rău, din cauză că nu se vede nici o faptă.

Am ajuns astfel să constatăm că nu avem elite la sat. Trebuie neapărat și cât mai repede ca să le creiem. Prometeu să facă

elita satelor, iar acestea să facă un sat nou — satul olimpic!

Câte comori ale poporului nostru, câte genii nu se îngroapă necunoscând binefacerile culturii și ale creației. Oamenii intelectuali ai satelor noastre sunt prea încărcăți cu diferite interese și deprinderi învechite. Rar când există câte un caz, ce face excepție. Dela acești oameni ne putem lua orice speranță.

Indrept speranța spre aceia cari au știut să sufere și sufăr încă, urgia vremurilor, punându-se cu tot idealul și energia lor în serviciul exclusiv al națiunii. Cu ajutorul lor se poate ajunge la idealul social și moral ce-l urmărește națiunea noastră, care în vremile actuale se găsește la o răscruce de drumuri.

Elitele de mâine ale satelor, nu vor mai fi ce-i de ieri sau de azi: ele nu vor mai

fi apostolii — înbâcsiți de atâtea rele, ci vor fi străluciți și aprigi executanți a imperatiivelor naționale.

Prin aceștia satul va fi cu totul altul, națiunea va fi demnă de ei. Vom avea atunci să ascultăm comanda valorilor incontestate. Toți aceștia vor ști să canalizeze energiile venitoare în direcții bine precizate.

Elitele satului României de mâine vor fi învățătorii, cari au înțeles sensul actual al vremilor și au știut să-și pună tot sufletul lor în slujba idealului național.

Cunoscând acestea și conducându-ne în adâncul nostru de ele, vom ajunge ca din satul posomorât și trist de azi, să creem un adevărat izvor de energie și muncă, contribuind astfel cu priceperea noastră la clădirea României de mâine.

Natanail N. Crucian,
inv., Veștem.

Invățătorul și munca

Glia noastră desorbită
După lupte seculare,
Vom sfînti-o prin credință
Și prin muncă fiecare.

(X. — X.)

Nimic, nu poate fi mai frumos și mai înălțător, ca acest nume. Insuși Domnului Nostru Isus Hristos, îi atribuiau apostolii acest titlu. Deci trebuie să ne simțim mândri de misiunea noastră sfântă și de marele folos ce-l aducem societății.

Invățătorul este unul din cel mai important factor de viață socială. Prin el se va putea schimba în mod radical, așezămintele noastre sătești, dându-le noi direcții de existență socială.

El este în imediata apropiere a țaranului nostru, supraveghindu-l și conducându-l pe drumurile cele mai bune, ca agricultor și Român iubitor de glie și de neam.

Munca învățătorului, nu trebuie să se mărginească numai la o activitate sumară, între cei patru pereți ai clasei, ci misiunea lui îi incumbă o activitate cu mult mai laborioasă în mijlocul cetățenilor săi

Invățătorul trebuie să se coboare în mijlocul sătenilor săi, sugerându-le multe și însemnate inițiative, pentru progresele gospodăriilor noastre sătești.

Invățătorul, este acela care muncește în ogrorul înțelenit al neamului.

Invățătorul, este acela care insuflă în inima micilor copilași sentimentul înălțător și sublim al naționalismului Românesc.

Invățătorul, este acela care menține trează, conștiința națională, în inima țărănimii noastre.

Invățătorul, este acela care colaborează pe lângă toate instituțiile publice de cultură și educație, pentru culturalizarea maselor.

Invățătorul muncește din convingere, căci el știe că munca inobilează sufletul. Prin muncă omul se purifică, prin muncă omul se înalță, prin muncă omul sfîntește instinctele și inobilează patimile, prin muncă înălțându-ne, ne simțim mai fericiți, mai voioși.

Trebue să aducem elogii muncii, — căci numai prin ea ne vom simți mândri în fața oamenilor și a lui Dumnezeu.

Dacă facem o incursiune în afară de hotarele țării noastre vom găsi exemple demne de remarcat și luate ca modele de muncă intensă.

Un Benito Musolini, — fost învățător, — azi datorită muncii din trecut, a ajuns Ducele Italiei. Să trecem la Hitler — fost zugrav simplu, — tot prin muncă a ajuns azi conducătorul respectat și idealizat al Germaniei.

Multe exemple de felul acesta se pot aduce din viața bărbaților de stat.

— Țara noastră este o țară eminentemente agricolă, deci primul nostru gând, trebue să se îndrepte spre această pătură oropsită, care cuprinde 80% din totalul populațiunii noastre.

— Tineretul nostru dela sate, care pleacă să continue școala într'un liceu s'au altă școală profesională, nu voește să mai știe de locul de unde a plecat, ci așteaptă ca statul să-i dea o slujbă, căci e rușine să se mai întoarcă la agricultură.

Trebuește pregătit tineretul nostru în această direcție. Absolvenții de școli secundare sau profesionale, să se întoarcă din nou la țară și să facă o agricultură rațională, și atunci nu va trebui mult și fața țării noastre se va schimba.

În țările din apus găsim foarte multe exemple de felul acesta. Nu trebue să ne rușinăm de agricultura noastră, — căci cu

durere s'a constatat că produsele agricole ale țării noastre sunt compromițătoare, față de ale altor țări, cari nici pe sfert n'au pământul binecuvântat de Dumnezeu ca al României Mari.

Iată, o misiune sfântă a învățătorului, — de-a îndruma tineretul nostru spre agricultură rațională și să fie mândru de meseria lui. Să nu mai râvnească la slujbe de conțopist la orașe, căci această slujbă ar trebui să fie cu mult mai rușinoasă, decât aceea de-a lucra în aerul binefăcător al Țării noastre.

Nu vă rușinați de munca părinților noștrii, — căci munca este binecuvântată de Dumnezeu. Prin muncă ne simțim mai mândri, ne simțim mai vioi și mai sănătoși. Munca ne întărește organismul și nu dă loc bolilor să se încuibe în trupurile și sufletele noastre.

Dacă fiecare din noi vom munci cu trageră de inimă și din convingere, atunci fața lumii cu siguranță o vom schimba și vom reduce mult, numărul vagabonzilor, cerșetorilor și șomerilor preinși intelectuali.

Învățător! tu ai un sfânt și falnic nume, muncește în ogrorul greu al neamului, fără șovăire și răsplata va fi a ta. Vei putea merge cu fruntea ridicată, în fața supremului judecător, căci ți-ai plătit tributul pentru viața pământescă.

Cornel I. Lupeanu,
inv. dir.
Ungureiu—Sibiu.

„Modestia e cea mai amabilă dintre calitățile omului superior; ea nu exclude o dreaptă mândrie, care îi servă ca mazăr în contra propriilor slăbiciuni și ca mângăiere în nenorocire.”
SISMONDI.

„A ști tăcea este adesea culmea înțelepciunii.”
PINDAR.

„Busola muncii este metoda.”

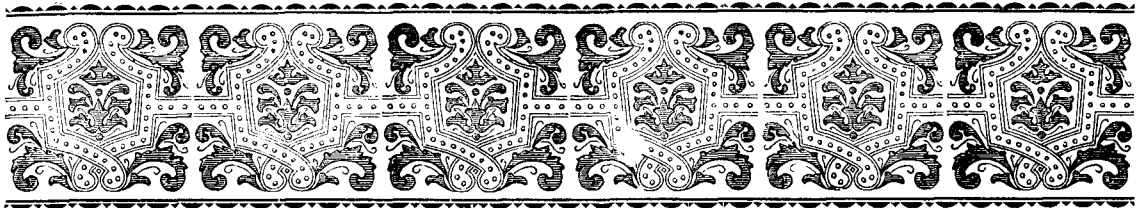
C. CANTU.

„Trândăvia obosește mai mult decât munca.”
RUGGERO BONGHI.

„Scrieți injuriile pe nisip, săpați binefacerile în marmoră.”
BOISTE.

„Mânia și frica sunt cei mai răi sfetnici: ele ne fac să vedem totul negru: iar unde totul este negru, nu se mai distinge nimic.”

SĚGUR.

Oameni și fapte

Mihail Eminescu, revizor școlar

— Umblând pe sate —

A fost un mare câștig cultural pentru sdruncinata noastră viață socială că Eminescu a cunoscut amănuntele sufletești ale poporului românesc dela rădăcină în sus, dela sat la oraș.

Izvorul curat al românismului e la sate.

Inchipuți-vă un tânăr frumos, cu ochi de foc, cu plete de artist, cu fruntea rătăcită într'o oștire de visuri, cu inima încătușată în ispita unui amor cules din stele și plantat în suferință pământescă, inchipuți-vi-l trecând îngerește pe sub ferestrele casei Veronicăi Micle. De aci străbătând Iașiți căta un drum și o direcție. Veronica îi trimetea, prin razele unui zâmbet sau gest delicat, din geamul ei, hrană de visuri înalte, cari să-i fie tovarăși de singurătate și impuls de desfătare lăuntrică.

Comparând poezia lui Eminescu din această vreme cu observațiile reale și dureroase din rapoartele sale, îți face impresia că acest om în loc să se coboare din Iași la sate s'a coborât direct din stele în mizeria pământului.

Noaptea cânta cu luna și stelele, ziua își tânguia satele roase de boli și ucise de mizerie.

A fost singurul român care a atins cu creștetul bolta cerului și a pătruns cu călcâiele până în miezul pământului strămoșesc.

Sau cum spune dl S. Mehedinți: „Eminescu a fost cea mai clară conștiință a acestui neam dela Zamolxe până azi”.

Iată-l în comuna Șipotete, plasa Bahlui.

Aici găsește școalele închise de 6 luni, din lipsă de lemne sau boală a învățătorului. În școală notarul își instalase cele necesare pentru locuință. Tot în clădirea școlii își puse la păstrare varza și nutrețul pentru vite. Con-

stată că bugetul școlii era numai de 1500 Lei anual, pe când al primarului în acest interval e de 2400 Lei.

Antagonismul de azi dintre primărie și școală a fost sesizat de Eminescu, cu multă obiectivitate, de acum 62 de ani.

Aceeași administrație coruptă, aceiași funcționari incapabili și lipsiți de conștiința datoriei, aceeași lipsă de respect față de legi și așezămintele culturale.

Eminescu e poate singurul organ de control, dela 1875 și până azi, care s'a putut ridica cu conștiința la cel mai înalt grad de sinceritate, scriind, pentru posteritate, negru pe alb, cele ce urmează:

„Un om nu poate face nimic într'o țară rău întocmită și măcar să tot poruncească rămâne la vorba aceea: A poruncit cânelui și cânele pisicei și pisica șoarecelui, iar șoarecele și-a atârnat porunca de coadă”.

Un proverb popular spune: „Poruncește și fă”. Ceeace înseamnă să învățăm să ne poruncim întâi nouă, să executăm cu strictețe poruncile noastre, apoi să avem îndrăsneala să devenim poruncitori. Vedem doar bine că suntem în țara unde toți poruncesc, dar puțini sunt ceice execută, dar și aceștia muncesc de mântuială.

Iar mai departe scrie:

„Școala va fi bună, când popa va fi bun, darea mică, subprefecției oameni cari să știe administrație, finanțe și economie politică, învățătorii pedagogi, pe când adică va fi și școala școală, statul stat și omul om”.

Eminescu nu s'a gândit să arunce reaua frecvență numai asupra învățătorului, cum se încearcă greșit astăzi.

El a privit inconvenientele în tot ansamblul lor. Întâi se caută cauza la învățător, pe urmă în situația economică a părinților.

Un învățător nu poate strânge în școală copiii flămânzi, sdrențoși și bolnavi. Ori au fost și sunt și azi sate bogate și sate sărace. De aceea un organ de control care nu cunoaște situația economică a unei comune și nu ține să o afle, a dresat un proces-verbal incomplet și cu concluziuni false.

Eminescu nu uită să însemne relele care aduc pustiul în școli.

„Cu sărăcia crește mortalitatea copiilor, așa încât în această cătună de 70 de contribuabili (Mânjeștii, jud. Vaslui) sunt numai trei copii care ar putea fi obligați, după lege, ca să viziteze școala”.

Deși această crudă constatare a biruit toate legile de frecvență școlară, toate constrângerile obligativității, nimeni nu se ostenește nici azi să cerceteze cauza răului. Adevăratul organ de control are legea învățământului primar în memorie și în sânge. Studiază comuna din punct de vedere al așezării, al stării sociale și economice, nu pentru a aplica legea, ci pentru a o interpreta dela caz la caz.

Inchîpuiți-vă în secolul al XX-lea un organ de control intrând într'un sat pentru întâia oară. Altă lume. Intră în școală, se așează la catedră, scoate „legea”, ascultă elevii, cere registrul, dresează procesul-verbal, își fixează diurna, iar învățătorul rămâne abătut și sdrobotit că e rău notat la inspecție, din cauza frecvenței. Se poate de multe ori să dărâmi din temelii, cu acest procedeu, sufletul unui dascăl vrednic.

Eminescu a fost ca revizor intolerabil, de o strictete fără margini și pretențios.

Inspecția lui era ca sabia lui Achile. Pe o parte rănea, pe alta vindeca.

Eminescu nu făcea operație ca să omoare pe cineva, el făcea operație ca să salveze organul și să restabilească sănătatea în corp și funcțiunea regulată între organ și organ.

Un bun chirurg trebuie să cunoască ce poate fi vindecat și ce trebuie lăsat să moară.

Azi avem medici de circumscripție cari nu fac nimic pentru școală, fără ca cineva să se sesizeze. Eminescu îndeplinea mai con-

știincios acest control decât medicii de azi. Iată cum vorbește de boalele din satul Mânjeștii:

„Vărsatul negru, contra căruia există mijloc neaplicat încă în conștiință și anghină difterică, al cărei cortegiu nu este pus la nici o pază administrativă, au pustiit acest sat”.

Mizeria depărtează pe român de școală, mizeria e mama tuturor relelor și neajunsurilor unei națiuni. Învățătorul de multeori stă strivit între porunca legii și ghiara mizeriei ca între ciocan și nicovală. În anii de foamete și lipsă, curba frecvenței scade. Deaceea Eminescu nu uită să împletească starea economică a satelor cu situația școlară.

„Starea economică a populațiunii noastre rurale e sub orice critică și cauzele sunt: dările peste măsură de grele, aruncate atât de comună, cât și de stat asupra acestei nefericite populații. Pentru a plăti aceste contribuții, oamenii își vând munca lor și a copiilor pe ani întregi, devenind astfel mult mai rău decât dacă ar fi rămas iobagi”.

Eminescu observa mizeria și o descria:

„Dacă însă copiii constrânși de dorobanți ar veni la școală, ei vin desculți, cu capul gol și astfel îmbrăcați, încât frecventarea regulată a școlii i-ar costa viața”.

Eminescu dovedește că numai cei cu stare frecventează școala. Dă exemple de sate de răzeși, cari dau o frecvență bună.

„Prin urmare cauza relei frecvențări nu este adversiunea poporului nostru contra școlii, ci sărăcia. Toți oamenii cu oarecare neatarnare economică își trimit copii la școală cât de departe fie”.

Nu s'a temut că-și periclitează situația când a despicat adevăr după adevăr și a colorat lumina cu lumină, iar umbra cu umbră.

Despre școală spune: „Atât mediul social cât și administrația fac ca școala să fie aproape un lucru de prisos”. Iar despre obligativitate susține „că e o curată iluzie”.

Pentru a-l înțelege pe Eminescu și în acest domeniu de activitate trebuie să știm cum lucra. Eminescu „era un om care săvârșia din plin, cu toată inima și cu toată pasiunea, tot ceea ce făcea”.¹⁾

¹⁾ Personalitatea lui Eminescu. D. Caracostea, pag. 66—67.

Revizorul Eminescu stătea la preoți, învățători, primari, notari, fruntași ai satelor, cu cari se întreținea despre nevoile locale și dela cari Eminescu a cules material informativ care i-a servit de izvor în ziaristică și poezie toată viața. Pe Evrei și pe Greci în acest timp i-a cunoscut cum se comportau cu țărani români. În aceste peregrinări apostolești a intuit adânc șiretenia Grecului și sistemul de exploatare al jidanului.

Acești nechemăți infiltrați în mijlocul masei țărănești, această „neagră străinătate” l-au întristat mult pe Eminescu, care vedea limpede răul, care va aduce odată o furtună protestatoare împotriva acelor de care poetul spunea în „Doina”.

„Și cum vin cu drum de fier
„Toate cântecele pier.

Eminescu îl vedea pe român „rob administrației și evreului”.

Iată ce scrie într'un raport :

„Comunele încărcate de greutate sunt silite a-și vinde veniturile lor la Evrei, cari sunt în stare a exercita o percepție atât de atomistică și atât de dezastruoasă”.

Ne pare curios că Eminescu scria de toate în procesele sale verbale. Nu scria de toate, ci scria tot. Când citesc procesele verbale de inspecție dela școalele noastre de azi pe acelaș șablon... seci, năcăjite, plictisite, fugitive, cu greșeli ortografice și cu fraze intortochiate, mă prinde jalea.

Nu-mi pot inchipui un organ de control fără o cât de puțină aplicare spre scris. Să observe, să însemne, să studieze și să publice ca să-l cunoaștem și ca să-i pătrundem metoda și punctul de vedere.

În lumea aceasta de preocupări a marelui dascăl, învățătorul era totul. Celelalte cauze le punea în dependență de învățător. Unele le putea învinge un învățător capabil, iar altele ca sărăcia, boala etc. nu se puteau învinge. „Da! Totul era învățătorul, dar nu slujbașul, ci apostolul”.

Străbătând satele, bietul Eminescu a observat cum Românul sărăcește, scade din putere, cum neamuri străine îi mănâncă mierea și-i beau laptele... de aici versurile de mai târziu :

„Vai de biet român săracul
„Indărăt dă tot ca racul.

Ion Tatu.

Impresii din excursia prin Moldova, Basarabia, Bucovina și Maramureș

(22. VI—7. VII 1936)

(Urmare)

După admirabila descriere a județului Neamț, de către dl rev. școlar Ioan Dragomir, vom încerca să însăilăm mai departe, fire de simțiri și bucurii, cari ne-au împânzit sufletul, în tot lungul acestei călătorii. Este astfel sigur, că județul Neamț — punct culminant al excursiei — a lăsat urme neșterse în sufletele noastre dornice de-a cunoaște și-a învăța. Și astfel am plecat copleșiți de povara atâtor impresii mari, cu dorul nostalgic de a-l mai revedea cândva...

Ne-a rămas adânc săpat în suflet, icoana aceluiaș masiv urmaș de răzeși, Leon Mrejeriu

— subiect demn de Cotruș al nostru — de sfiiciunea cu care ne-am apropiat de primul sfânt locaș istoric — M-rea Bistrița — cel mai vechiu semn al unui trecut glorios; de frumosul peisaj al văii Tascăului; de bozgia neprețuită a odoarelor M-rii Văratice, poate cea mai bogată M-re din țară.

Dintre toate mi-au rămas vii, în minte, acei sfinți limpezi și vii — par'că mișcau — ai marelui nostru Grigorescu, dela M-rea Agapia. Am să-l port veșnic în inima mea pe Isus urcând Golgota (în stânga cum intri). Și m'a impresionat în deosebi bunătatea fără

„Sunt o parte din ceiace
am văzut”. John Lubbock.

margini a acelor ochi curați și totuși înrou-rați, ai Mântuitorului, căzut sub greutatea crucii și sub bătaia și ocara oamenilor. E un tablou minunat (i se văd lacrimile pe gene) și nu cred să mai existe undeva un asemenea tablou. E aci pe lângă geniu și o înaltă inspirație. Și când te gândești că este lucrat de Grigorescu la 18 ani și fără nici o școală.

Se vorbește atât de Grigorescu. Cine vrea să-l cunoască, lașe cărțile și vorbele și dea o fugă la Agapia și-l *va simți*.

Cum vom uita apoi modesta casă dela Humulești, în care a încăput totuși exuberanta copilărie a celui mai mare povestitor al nostru. Sau cum vom uita pe acei prea cucernici călugări ai Sf. M-ri Neamț, cari ne-au primit cu atâta bucurie și frăție. (Par'că mă văd prin cerdac ori saloane, închinând din acel minunat vin călugăresc, pentru prosperitatea patriei).

Sau trecând pe sub geana aceia de pădure, care chitea în ea „Cetatea Neamțului”, „unde curge 'n vale un râu mititel” (căci stâncă mărturisesc n'am văzut)...

Cu aceste gânduri frumoase am coborît în această însoțită dimineață de Sf. Petru, spre Bacău și apoi de acolo spre Roman.

La gară ni se face o primire grandioasă. Romanul s'a gătit de sărbătoare — sărbătoarea Unirii — și ne-a ieșit întru întâmpinare — gara frumos împodobită, fanfara cântă, autoritățile și școlile, ca și un numeros public, ne primesc cu toată căldura. De aci suntem conduși cu alai și muzică, în grădina publică. Aci în mijlocul unei imense mulțimi — e doar sărbătoare — ni se spun cuvinte calde de bun venit, le răspundem și cântăm.

Apoi ne îndreptăm spre masă, bărbații într'o parte, fetele într'alta și unele încartiruite chiar la familii. Noi mergem la un seminar, unde ni se servește o masă bogată și gustoasă. De aci mergem apoi la fundația „Vasiliu Bolnavu” unde suntem găzduiți. După ce ne odihnim puțin, vizităm orașul. În piață se vede o placă, pe locul unde a fost omorât marele cărturar și „bi vel vornic”. Romanul este un oraș simpatîc; are ca și

Bacăul — și de altfel ca toate orașele Moldovei — o singură scădere pe care cred c'o știți. Romanul, al cărui nume ne aduce aminte de marii noștrii strămoși și care ar trebui să fie curat românesc — ca să nu-și desmințească numele — ascunde la sânul său mai mult năpârci.

Concertul îl dăm la un cinematograf — oare tot jidovesc? — în fața unui public foarte numeros. Dela concert suntem duși la banchetul — minunatul banchet — care ni-l oferă județul, în parcul orașului, lângă un frumos lac. Este o înfrățire generală. Se țin discursuri simțite. Dintre noi se scoală, ca un șuvoiu de munte, colegul Banciu, care închină pentru înflorirea Romanului românesc, contra „leprei” distrugătoare. Grădina este frumos luminată și un public imens ne inconjoară. Cântăm și pentru ei.

Câțiva beneficiind de această admirabilă seară, facem o plimbare pe lac. E așa de frumos să visezi legănat de valuri și sub ochiul „reginei nopții”.

Au fost în această excursie desigur clipe de vis, pe cari le-am fi vrut prelungite până la adânci bătrânețe. În definitiv chiar viața nu este altceva decât o călătorie mai mult sau mai puțin frumoasă și agreabilă, după om și după regiunea pe care și-a ales-o să o cutreiere... Totul este — de altfel — în lumea asta, în funcție de intensitatea simțirii.

Și legănat de valuri și de viața ce pulsa în jurul meu, mă gândeam, că este o plăcere să trăiești când ai douăzeci de ani (și ceva, fie vorba între noi). Mi-a venit atunci în minte — așa deodată — vorbele unui năstrușnic amic:

„Ce bine e să ai douăzeci de ani, o cutie de „Carpați” și douăzeci de lei în buzunar”, sau cum zice — cu aproximație — Cotruș,

Douăzeci de ani,

Când toate fetele nu sunt nici prea frumoase nici prea urâte, pentru a nu fi iubite... dar când nu te-ai pleca să ridici de jos nici un sceptru de împărat!

Frumoase zile, nu!? Le simțim noi oare?

Ion Albescu.

Știri și informațiuni

Izbânzi învățătorești

Cu multă bucurie am încrestat în numărul trecut al Luceafărului cele două mari izbânzi învățătorești: câștigarea unui valoros imobil în orașul Sibiu pe seama Asociației noastre județene și aprobarea ținerii unui nou examen de înaintare la gr. II.

Cu aceeași bucurie și satisfacție adaugăm azi încă două izbânzi, în cari, — asemenea celor de dinainte, — se simte osteneala unei mâini de coleg și din cari respiră multă dragoste și grije față de tagma dascălească.

Acea mână și acel sullet, chiar dacă nu le-am descoperi, ele sunt cunoscute și știute, că aparțin valorosului director al revistei noastre dlui I. N. Ciolan, deputat, căruia învățătoreștii îi va fi recunoscătoare pentru tot cecece a făcut în interesul ei.

Lege

pentru extinderea efectelor art. 98 din legea generală de pensiuni asupra învățătorilor confesionali români din Transilvania.

Art. I. — Foștii învățători confesionali, dela școlile române ortodoxe și unite din Transilvania, fie că după Unire au trecut în funcțiuni publice ale Statului, județelor sau comunelor urbane, fie că, din învățământul confesional au trecut în învățământul Statului, vor avea dreptul să-și valorifice, în condițiunile art. 98 din legea generală de pensiuni, ca util la pensie, timpul ce au servit în calitate de învățători confesionali.

Timpul util la pensie se consideră dela data intrării în serviciu și numai dela împlinirea vârstei de 21 ani.

Art. II. — Deciziunile fostelor Comisiuni regionale și ale Comisiunilor de pensiuni, pronunțate până la promulgarea prezentei legi, pentru cazurile de mai sus, se vor revizui de Comisiunea de pensiuni de pe lângă Casa Generală de Pensiuni, dacă cei interesați vor face cerere de revizuire, în termen de 6 luni dela data promulgării legii de față.

Pensiunile astfel rectificate, se vor plăti cu incepere dela 1 Aprilie 1937.

Art. III. — De aceleași drepturi vor beneficia și urmașii învățătorilor confesionali, prevăzuți în prezenta lege.

Lege

pentru desființarea comunității de avere denumită „Universitatea Săsească și a celor Șapte Juzi”, împărțirea patrimoniului ei și înființarea Așezământului Cultural „Mihai Viteazul”.

Capitolul I.

Dispozițiuni generale.

Art. 1. — Comunitatea de avere denumită „Universitatea Săsească și a celor Șapte Juzi”, cu sediul la Sibiu, se desființează.

Patrimoniul acestei instituțiuni, în vederea continuării scopului de ajutorare culturală și de învățământ pentru care fusese organizată, pe teritoriul celor șapte județe: Sibiu, Târnava-Mare, Brașov, Făgăraș, Hunedoara, Năsăud și Alba, se lichidează și se împarte în condițiunile prevăzute de prezenta lege.

Art. 2. — Se înființează Așezământul Cultural „Mihai Viteazul”, Stabiliment de utilitate publică, având personalitate juridică, cu sediul în Sibiu.

Scopul acestui așezământ este de a îndeplini opera de ajutorare culturală și de învățământ pe teritoriul celor șapte județe ale fostului „Pământ Crăesc”, arătate în art. 1 de mai sus.

Pentru locuitorii de origine etnică săsească atribuțiunile de mai sus se vor îndeplini de către Biserica Regnicolară Evanghelică C. A. din România, în conformitate cu dispozițiunile prezentei legi.

Capitolul II.

Impărțirea patrimoniului fostei Instituțiuni a Universității Săsești și a celor Șapte Juzi.

Art. 3. — Intreg patrimoniul actual aflat în folosința „Universității Săsești și a celor

„Șapte Juzi” se împarte, după cum se prevede mai jos, între Așezământul Cultural „Mihai Viteazul” și Biserica Regnicolară Evanghelică C. A. din România.

Așezământul Cultural „Mihai Viteazul” primește cu drept de proprietate următoarele bunuri:

a) Imobilele Nr. top. 51, 52, 53, 65 și 66 din cartea funduară Nr. 2.539 Sibiu; imobilele Nr. top. 157, 158 din cartea funduară Nr. 2.394 Sibiu, imobilele Nr. top. 381, 553 din cartea funduară Nr. 2.539 Sibiu;

b) 75% din averea mobilă a fostei „Universități Săsești și a celor Șapte Juzi”.

Biserica Regnicolară Evanghelică C. A. din România primește, cu drept de proprietate și cu îndatorirea de a continua opera de ajutorare culturală și învățământului săsesc din Ardeal, următoarele bunuri:

a) Imobilele Nr. top. 152, 153, 154, 155, 156 din Cartea Funduară Nr. 2.539 Sibiu;

b) Imobilele Nr. top. 3.607, 3.608, 3.615, 3.616, 3.630, 3.631, 3.659, 3.660, 3.661, 3.662, 3.663, 3.664, 3.665, 3.666, 3.668, 3.669, 3.670, 3.671, 3.675, 3.617, 3.618, 3.619, 3.620, 3.628, 3.629, 3.632, 3.633, 3.623, 3.624, 3.621, 3.622, 3.613, 3.614, 3.611/1, 3.611/2, 3.612, 3.676, 3.634, 3.635, 3.636, 3.637 din Cartea Funduară Nr. 1.611 Mediaș;

c) Imobilele Nr. top. 1.244, 1.245, 1.246, 1.247, 1.248, 1.249, 1.250, 1.271, 1.272, 1.273, 1.274, 1.274/1, 1.291, 1.292, 4.428, 5.318/3.595, 5.319/3.594, 5.320/3.594, 1.297/1, 1.296/2, 1.297/2, 1.295/1 din Cartea Funduară Nr. 1.780 Mediaș;

d) Imobilele Nr. top. 3.626, 3.627 din Cartea Funduară Nr. 1.456 Mediaș; Imobilele Nr. top. 3.680 din Cartea Funduară Nr. 3.140 din Mediaș; Imobilele Nr. top. 3.677, 3.678 din Cartea Funduară Nr. 1.214 din Mediaș și Nr. top. 3.679 din Cartea Funduară Nr. 1.307 din Mediaș, împreună cu întreg inventarul și fundus instructus al Școlii de agricultură;

e) 25% din averea mobilă a fostei „Universități Săsești și a celor Șapte Juzi”.

Art. 4. — Dreptul de proprietate asupra imobilelor prevăzute în art. 3, se va întabula în favoarea Așezământului Cultural

„Mihai-Viteazul” și Bisericii Regnicolară Evanghelică C. A. din România, în cărțile funduare pe temeiul prezentei legi, la cererea acestor așezăminte.

Art. 5. — Imobilele Nr. top. 7.985 și 7.986 din Cartea Funduară Nr. 4.556 Rășinari; imobilele Nr. top. 14 c/1, 14 c/2, 14 c/3 din Cartea Funduară Tălmăciu, partea III, Nr. 2, precum și pădurea din muntele Voineasa, de pe hotarul comunei Voineasa, în întindere de 900 jug. cad., trece în proprietatea Statului, care acordă în schimb o sumă de Lei 100,000.000, plătibili: 30% în rentă perpetuă de improprietărire 1922 și 70% din Renta de Consolidare 1935, ambele cu cupoanele de plată începând dela 1 Mai 1937, și anume: 75% Așezământului Cultural „Mihai-Viteazul” și 25% Bisericii Regnicolară Evanghelică C. A. din România.

Art. 6. — Sarcinile actuale ale „Universității Săsești și a celor Șapte Juzi” trec asupra Așezământului Cultural „Mihai-Viteazul”, cu excepția salariilor angajaților și pensionarilor dela Școala de Agricultură din Mediaș.

Art. 7. — Arhiva fostei „Universități Săsești și a celor Șapte Juzi” se predă Bisericii Regnicolară C. A. din România și se va administra în conformitate cu dispozițiunile legii arhivelor Statului.

Pensia foștilor funcționari ai Arhivei se va plăti de către Biserica Regnicolară C. A. din România.

Art. 8. — Transmiterea dreptului de proprietate asupra averii imobile și mobile de mai sus, precum și toate cererile părților interesate făcute pentru executarea dispozițiilor prezentei legi, sunt scutite de taxele de timbru, de impozitul proporțional și orice alte taxe.

Art. 9. — Impărțirea patrimoniului Comunității desființate „Universitatea Săsească și a celor Șapte Juzi”, și toate lucrările de transmitere de proprietate, conform dispozițiilor prezentei legi, se va face în termen de trei luni dela publicarea legii, prin îngrijirea unui lichidator, special numit în acest scop de Ministerul de Interne

Lichidatorul are și îndatorirea de a îndeplini formele legiuite, împreună cu Mini-

sterul Agriculturii și Domeniilor, pentru stingerea procesului în curs la Tribunalul Sibiu, privitor la prețul de expropriere al unor păduri care au aparținut Comunității de avere, zisă „Universitatea Săsească și a Celor Șapte Juzi“.

Ministerul Internelor exercită dreptul de control asupra operațiunilor de lichidare.

Capitolul III.

Organizarea și funcționarea Așezământului Cultural „Mihai Viteazul“.

Art. 10. — Scopul Așezământului Cultural „Mihai Viteazul“ este :

1. Să contribuie la ridicarea culturală, economică și sanitară a locuitorilor români din comunele de pe teritoriul celor 7 județe ale fostului „Pământ Crăesc“.

2. Să cultive și să desvolte sentimentul de solidaritate națională în sufletele locuitorilor din raza sa de activitate.

Art. 11. — Mijloacele pentru împlinirea scopului său sunt :

a) Să dea ajutoare pentru clădiri și întreținerea de școli primare, biserici și dispensare în comunele din raza sa de activitate;

b) Să împartă burse în bani sau locuri în căminuri școlare și universitare, tinerilor români merituosi și fără mijloace, care fac studii în țară;

c) Să ajute cu cărți, îmbrăcăminte, medicamente, întrețineri în spitale, sanatorii, colonii de vară, pe școlarii și studenții români lipsiți de mijloace materiale;

d) Să organizeze concursuri de premii pentru școlari și studenți;

e) Să organizeze și să susțină prin conferințe și publicații propaganda economică prin înființarea de cooperative de tot felul;

f) Să colaboreze cu orice instituțiuni și așezăminte de cultură, la opera de propagandă culturală și patriotică;

g) Să sprijinească publicații cu caracter cultural și național.

Art. 12. — Organele de administrație ale Așezământului Cultural „Mihai Viteazul“ sunt :

1. Consiliul de administrație;

2. Președintele.

Consiliul de administrație este alcătuit din :

a) Câte un delegat desemnat de consiliile județene ale județelor prevăzute în art. 1 al prezentei legi;

b) Protopopul ortodox din Sibiu;

c) Protopopul greco-catolic din Sibiu;

d) Directorul liceului „Gh. Lazăr“ din Sibiu;

e) Un delegat al Asociației învățătorilor din județul Sibiu, desemnat de comitetul său;

f) Un delegat al Federalei „Infrățirea“ din Sibiu, desemnat de Consiliul de administrație.

Delegațiile se dau pe termen de 4 ani. Calitatea de membru în acest consiliu se pierde pentru fiecare din membrii, odată cu funcțiunea în virtutea căreia sunt numiți.

Art. 13. — Atribuțiunile consiliului de administrație sunt :

1. Alege din sânul său, după termenul de 4 ani, prevăzut la art. 16, pe președinte. De asemenea alege și un vicepreședinte, care să înlocuiască pe președinte în lipsa acestuia.

2. Alcătuește programul de lucru al Așezământului, pe fiecare an, parte din ani sau pe o serie din ani.

3. Alcătuește bugetul și-l supune aprobării Ministerului Educației Naționale.

Anul bugetar al Așezământului începe la 1 Ianuarie al fiecărui an.

4. Stabilește normele de colaborare ale Așezământului cu Ministerul Educației Naționale, administrațiile județene și comunale de pe teritoriul ei, și orice altă asociație culturală națională.

5. Controlează gestiunea.

6. Aprobă cheltuelile dela 50.000 Lei în sus.

7. Decide orice alte chestiuni care se vor pune Așezământului și care nu sunt în competența președintelui.

8. Să sporească averea Așezământului printr'o bună administrație.

9. Să numească pe toți funcționarii Așezământului cu respectarea legii statutului funcționarilor publici.

10. Verifică contul de gestiune al fiecărui an.

Art. 14. — Consiliul se întrunește obligator de 3 ori pe an și oricâteori este nevoie, convocat de președinte.

El lucrează legal cu cel puțin 7 membri, ia hotărâri cu majoritatea membrilor prezenți.

Membri consiliului funcționează onorific.

Art. 15. — Consiliul poate delega, la nevoie, 3 membri ai săi, domiciliați în Sibiu, care împreună cu președintele să alcătuiască comitetul permanent al Așezământului, care va avea dreptul de a îndeplini atribuțiunile consiliului, pe timpul cât el nu se întrunește și sub rezerva ratificării lui ulterioare.

Art. 16. — Pentru primii 4 ani, președintele se numește de către Ministerul Educației Naționale.

După expirarea acestui termen, președintele se va alege de către consiliu dintre membrii săi.

Art. 17. — Atribuțiunile președintelui sunt:

a) Să convoace ori de câte ori va fi nevoie consiliul și comitetul permanent;

b) Să execute hotărârile Consiliului și ale Comitetului permanent;

c) Să aprobe orice cheltueli și să angajeze lucrări până la 50.000 Lei;

d) Să reprezinte Așezământul Cultural „Mihai Viteazul”, în toate actele sale în justiție și față de orice altă autoritate publică și persoană particulară;

e) Să întocmească proiectul de buget și contul de gestiune, supunându-le aprobării consiliului.

Art. 18. — În atribuțiunile sale, președintele este ajutat de următorii funcționari:

a) Un secretar care va conduce toate lucrările și corespondența biroului Așezământului, precum și toate celelalte lucrări necesare gestiunii financiare, conformându-se prevederilor legii contabilității publice;

b) Un contabil;

c) Un casier;

d) Un impiegat, și

e) O dactilografă.

Acești funcționari se încadrează astfel: secretarul, în gradul de șef de serviciu; contabilul și casierul, în gradul de șef de birou; impiegatul și dactilografa, ca impiegati.

Funcționarilor li se aplică în totul prevederile statutului funcționarilor publici, privitor la funcționarii județeni, cu deosebirea că: recomandările se vor face de către consiliul de administrație.

Art. 19. — În bugetul Așezământului se vor înscrie în fiecare an, în mod obligator, o sumă egală cu 10% din veniturile sale, pentru alcătuirea unui fond de rezervă în vederea sporirii averii Așezământului.

De asemenea se va înscrie obligatoriu în buget 20% din veniturile Așezământului, pentru un fond de investiții și reparații.

Din acest fond se vor achita și sarcinile preluate de Așezământ, din patrimoniul Comunității de avere, denumită „Universitatea Săsească și a Celor Șapte Juzi”.

Restul veniturilor, după acoperirea cheltuielilor de administrație, se va întrebuința pentru îndeplinirea scopurilor Așezământului.

Art. 20. — Așezământul Cultural „Mihai Viteazul” funcționează sub controlul Ministerului Educației Naționale.

Art. 21. — Un regulament întocmit de Consiliul de administrație și aprobat de Ministerul Educației Naționale va stabili în amănunt, organizarea și funcționarea Așezământului Cultural „Mihai Viteazul”.

Capitolul IV.

Dispozițiuni finale.

Art. 22. — Dispozițiile legii asupra persoanelor morale se aplică și Așezământului Cultural „Mihai Viteazul”, întrucât nu sunt contrare dispozițiilor legii de față.

Art. 23. — Legea XII din anul 1876 și legea XII din anul 1916, se abrogă.

Poșta Redacției

Mai multora. Una dintre cauzele nepublicării multor articole trimise e și lungimea chilometrică a scrisului. Am stăruit destul pentru a ni-se trimite articole scurte, concise. Nu în extinderea expunerii stă forța gândului scris, ci în alegerea frazelor, cari scurte, totuși să spună mult. Vom fi siliți a nici nu mai ceti astfel de scrieri. Într'o revistă lunară și de specialitate nu se pot da frânturi cu „va urma”. Rugăm, vă fie milă și de ceice trebuie să citească manuscrisele.

„Izvorașul”... Din lipsă de loc, în numărul viitor.

ATENȚIUNE!

Firma

BOLOGA & Comp.

învățător pensionar

Aparate de radio

mașini de cusut, de scris, biciclete, accesorii etc.
se capătă angro și detail

Avram Iancu 6, Sibiu sau Gojdu Nr. 2, Cluj

Începeți și vă convingeți!

Locul unde se întâlnesc

Intelectualii satelor

Restaurantul
cu renume

„La Meșterul Manole“

Sibiu, Tg.-Vinului

6

Mâncări calde, gustoase! Bufet bine
asortat! Bere Luther! Vinuri speciale de
Bălcaciu! Serviciu curat și conștiincios!

Curte mare pt. căruțe și autobuse!

Prețuri ieftine!

Vitrinele firmei

Carol Breitenstein

Sibiu, Piața Regele Ferdinand 17

orientează despre ultimele noutăți de modă
și prețurile cele mai ieftine ale zilei.

Este deci în interesul publi-
cului a priori aceste vitrine
și a vizita magazinul.

Furnizorul învățătorilor!

Hans Schuster

Sibiu, Piața Regele Ferdinand 19

Furnizorul învățătorilor

Mare asortiment în tot felul
de stofe moderne pentru
domni și doamne.

Calități superioare. - Prețuri de concurență.

Sumarul:

Literatură și Artă.

Păpuși de porcelan (poezie)	<i>Ion Stănescu-Mox</i>
Luminisuri	<i>M. Soanea</i>
Un crâmpciu din viață	<i>N. H.—Ocna-Sibiului</i>
Pe inserat (poezie)	<i>Ioan V. Stoica, elev,</i> cl. VII. n.

Invățământ — Educație.

Confesiunile J. J. Rousseau	<i>G. Barțaș</i>
Despre aptitudini	<i>C. Țint, șc. de apl. Sibiu</i>
Diagnosticarea aptitudinilor în școală cu consecințe pedagogice	<i>Dimitrie Roman</i>
Dicționar pedagogic-filosofic (Introducere)	<i>Dr. Nic. Balcă</i>

Viața culturală și națională a satului.

Metode străvechi de socotit	<i>A. Calculator</i>
Este învățătorul un funcționar inferior al statului?	<i>I. Albescu</i>

Viața socială a satului.

Satul prometeic	<i>Natanail N. Crucian</i>
Învățătorul și munca	<i>Cornel I. Lupeanu</i>

Oameni și fapte.

Mihail Eminescu, revizor școlar	<i>Ion Tatu</i>
Impresii din excursia prin Moldova, Basarabia, Bucovina și Maramureș	<i>Ioan Albescu</i>

Știri și informațiuni.

Izbânzi învățătoresți. Importante legi cari ne privesc de aproape.

